

משלי

פון ארטאדאקסיש חסידיש יידיש בביל
קאפירייט (C) 2015 אמנים למען ישראל. אלע רעכט רעזערווירט

משלי 1

1 די מְשָלֵי שלמה בֶּן דָּוִד, מלך ישראל [זען

<https://www.youtube.com/watch?v=jR1rGCgX2Ow>

2 כדי צו ידע חכמה און מוסר [זען ישעיה 53:5]; <https://www.youtube.com/watch?v=1crRDvVL5eY>

[זען ישעיה 53:5], צו פארשטיין [בין] די אַמְרֵי פון בינה [זען

<https://www.youtube.com/watch?v=40e9WmXQm1c>; 3 צו לקח דעם מוסר [זען

ישעיה 53:5] פון שִׁפְלָה, צָדֵק און מְשָפֵט און משרים [מישר]; 4 צו נתן [זען

"נתן" ישעיהו 7:14; 9:5; 53:9; חגי 9-2:7] די פְּתֵי עֶרְמָה, דעם יונגן דַעַת און
מְזֻמָּה; 5 דער חכם זאָל שמע און מערן לערנונג [לְקַח], און דער נְבוֹן זאָל קנה

[זען <https://www.youtube.com/watch?v=fNTGSQ3DcSc>

<https://www.youtube.com/watch?v=nAHkohvZzko>] תחבולות; 6 צו פארשטיין [בין] אַ

מְשָל און אַ מליצה, די דברים פון די חכמים און זייערע חידות. 7 דער אָנהייב

פון דַעַת איז יראת ה', אָבער די אָויל בַז חכמה און מוסר [זען ישעיה 53:5]. 8

שמע צו, בְּנֵי, [זען

<https://www.youtube.com/watch?v=T6bZGzVLk0s>

<https://www.youtube.com/watch?v=40e9WmXQm1c>

[דעם מוסר [זען ישעיה 53:5] פון אָבִיךָ, און זאָלסט נישט נָטֵש די תּוֹרָה פון

אָמֶךְ; 9 וואָרעם אַ לְוָיָה פון חן וועלן זיי זיין פֶּאָר דִּיין קאָפּ, און עֲנֵק פֶּאָר דִּיין

גרגרות. 10 בְּנֵי, אַז די חֲטָאִים וועלן דִּיך פתה, זאָלסטו נישט אבה [זען

<https://www.youtube.com/watch?v=Sr5vcLaqfhc>]. 11 אַז זיי וועלן אמר: הלך מיט

אונדז! לאָמיר ארב אויף דָם, לאָמיר צפן אויפן נְקִי פֶּאָר חָנָם; 12 לאָמיר זיי

בלע חיים ווי די שְׂאוּל, און תמים ווי די וואָס ירד אין בּוֹר; 13 אַלע טייערע הוֹן

וועלן מיר מצא, מיר וועלן מלא בְּתִינוּ מִיט שלל [זען "שלל" ישעיהו 53:12];

14 נפל דִּיין גורל צווישן אונדז, פִּיס אָחַד וועט זיין בִּי אונדז אַלעמען; 15

זאָלסטו נישט הלך, בְּנֵי, מִיט זיי אין דְּרָךְ, מְנַע דִּיין רגל פון זייער נתיבה. 16

וואָרעם זייערע רגלים [זען תהלים 22:17] רוץ צו רע, און זיי מהר צו שפך דָם.

17 וואָרעם חָנָם איז זרה די רֶשֶׁת, אין די אויגן פון כל בַּעַל כָּנָף, 18 בעת מע אָרַב אויף זייער דָם, מע צפן אויף זייערע נְפֻשׁוֹת. 19 אַזוי זײַנען די ארח פון איטלעכן וואָס איז בַּצֵּעַ בַּצֵּעַ; עס לקח אַוועק דאָס נפש [זען נפש פון משיח אן אשם ישעיהו 53:10] פון בעלים דערפון. 20 חכמה רנן אויף דער חוץ, אין די רחבות לאַזט זי נתן איר קול [זען

<https://www.youtube.com/watch?v=gCF938B9MZg>

<https://www.youtube.com/watch?v=ZaHi0zuNXIU>

[21 אין ראש פון המיות (המה)] קרא זי, ביי די פתח שערים, אין עיר, אמר זי אירע אָמַר: 22 עַד מָתַי, איר פֶּתַי, וועט איר אהב האָבן פֶּתַי, און די לֶץ וועלן זיך חמד [זען ישעיה 53:2] לָצוֹן, און די כסיל וועלן פיינט האָבן דִּעֵת? 23 שוב [זען "שוב" הושע 5-4-3; זכריה 13:7] אייך צו מיין תוכחת, הנה וועל איך הביע [נבע] מיין רוח צו אייך, איך וועל אייך מאַכן ידע מיינע דברים. 24 ווייל איך האָב קרא, און איר האָט מֵאֵן, נטה מיין יָד, און קיינער האָט נישט הקשיב, 25 אָבער איר האָט פרע מיין אַלע עצה, און מיין תוכחת האָט איר נישט אבה, 26 וועל איך אויך שחק אויף אייער אִיד, איך וועל לעג [זען תהלים 22:8]

[27 ווען עס בוא ווי אַ שוֹאָה אייער פחד, און אייער אִיד וועט ווי אַ סוּפָה אָתָה; ווען עס בוא אויף אייך צָרָה און צוּקָה. 28 דעמאָלט וועלן זיי מיד קרא, און איך וועל נישט ענה, זיי וועלן מיד שחר, און וועלן מיד נישט מצא. 29 דערפאר וואָס זיי האָבן פיינט געהאַט דִּעֵת, און יראת ה' נישט בחר; 30 נישט אבה צו מיין עצה, נָאֶץ אַלע מיין תוכחת. 31 דעריבער וועלן זיי אכל פון דער פרי פון זייער דָרֶךְ, און מיט זייערע מוֹעֲצָה זיך שבע [זען ישעיה 53:11]. 32 וואָרעם די מְשׁוּבָה פון די פֶּתַי וועט זיי הרגען, און די שלוה פון די כסיל וועט זיי אבד [זען יוחנן 3:16]. 33 אָבער דער וואָס שמע מיר צו וועט ישב [זען "ישב" הושע 5-4-3; זכריה 6:11-13] אין בְּטַח, און שאן זיין פון פֶּחַד רָעָה.

משלי 2

1 בְּנִי, אַז דו וועסט לקח מיינע אָמַר, און מיינע מצוות [מצוה] וועסטו צָפֵן ביי זיך, 2 הקשיב צו חכמה דיין אָזֵן, נטה דיין לֵב צו תבוּנָה; 3 אָבער בלויז צו בִּינָה וועסטו קרא, צו תבוּנָה נתן דיין קול; 4 אַז דו וועסט זי בקש ווי פֶּסֶף, און

ווי נאָך מִטְמוֹן [זען <https://www.youtube.com/watch?v=HVyCvTdk6JU>] זי חפש; 5
דעמאָלט וועסטו פאַרשטיין [בין] יראת ה', און דעַת אלוקים וועסטו מצא. 6
וואַרעם ה' נתן חכמה, פון זיין פֿה איז דעַת און תְּבוּנָה. 7 ער צפן פאַר די
ישרים תּוֹשֵׁיָהּ, אַ מְגִן פאַר די וואָס הלך מיט תּם, 8 ער נצר די ארח פון
מְשֻׁפֵּט, און די דרך פון זיינע חסידים שמר ער. 9 דעמאָלט וועסטו פאַרשטיין
[בין] צֶדֶק און מְשֻׁפֵּט און מִיִּשְׂרָיִם -- כל מעגל טוב. 10 וואַרעם חכמה וועט

בוא אין דיין לֵב [זען יוחנן 3-1:1; 3:3; התג' 3:16

<https://www.youtube.com/watch?v=fNTGSQ3DcSc>

<https://www.youtube.com/watch?v=dY8GZ0b-dZA>

<https://www.youtube.com/watch?v=pO-RK4B0tjM>

<https://www.youtube.com/watch?v=9Fe7DDKMaPk>

<https://www.youtube.com/watch?v=K3mT40GWHMQ>

<https://www.youtube.com/watch?v=7-FmFDWKohU>

https://www.youtube.com/watch?v=5YW_VKZ6b4Q

<https://www.youtube.com/watch?v=9Fe7DDKMaPk>

<https://www.youtube.com/watch?v=PxQnTcDJQGE>

דיין נפש [זען "נפש" פון משיח ישעיהו 53:10]. 11 מְזִמָּה וועט זיין שמר איבער
דיר, תבונה וועט דרך נצר; 12 דרך נצל [זען "נצל" מיכה 4:10; 5:1] צו זיין פון
דעם דָּרֶךְ רָע, פון די איש וואָס דבר [זען "דבר" ישעיהו 14-7:10] תְּהַפְּכוֹת; 13
וואָס עזב [זען תהלים (16)-22(1)] די ארח יִשְׂרָאֵל, צו הלך אין די דָּרֶךְ חֲשָׁד;
14 וואָס שמח זיך צו עשה רָע, וואָס קוועלן פון תְּהַפְּכוֹת רָע; 15 וואָס זייערע
ארחות זיינען עקש, און וואָס זיינען לוז אין זייערע מעגלות. 16 כדי דרך נצל

[זען "נצל" מיכה 4:10; 5:1] צו זיין פון דער אִשָּׁה זָרָה [זען

<https://www.youtube.com/watch?v=PxQnTcDJQGE>

<https://www.youtube.com/watch?v=ZaHi0zuNXIU>

[<https://www.youtube.com/watch?v=7b6Pz85P3-M>], פון דער נְכָרָיָה וואָס מאַכט
גלאַט אירע אַמֶר; 17 וואָס עזב דעם אַלוף פון איר נְעוּרִים, און דעם בְּרִית פון
איר אלוקים האָט זי שכח; 18 וואַרעם איר בית שוּחַ צום מות [זען "מות"
ישעיהו 53:9], און אירע מעגל צו די רפאים; 19 אַלע וואָס בוא צו איר, שוב
זיך נישט אום, און הַשִּׁיג נישט די ארחות חיים. 20 כדי זאָלסט הלך אין דעם
דָּרֶךְ טוֹבִים, און די ארחות צדיקים [זען בראשית 15:6; ישעיה 53:11; חבקוק

2:4; רומ' 5:1] זאָלסטו זיין שמר איבער. 21 וואָרעם די ישרים וועלן ישב אָרץ, און די תמימים וועלן יתר דערין. 22 אָבער די רשעים וועלן כרת [זען "כרת" דניאל 9:26] ווערן פון אָרץ, און די בוגדים וועלן נסח ווערן פון איר.

משלי 3

1 בְּנִי, זאָלסט נישט שכח מײַן תּוֹרָה, און מײַנע מצוות [מצוה] זאָל זיין נצר איבער דײַן לֵב. 2 וואָרעם אַרְךָ-ימים און שנות חיים און שלום וועלן זיי דיר יסף. 3 חֶסֶד און אמת זאָלן דײַך נישט עזב [זען "עזב" תהלים (16)-22:2], קשר זיי אַרום דײַן גרגרות, כתב זיי אָן אויפן לוח פון דײַן לֵב, 4 און מצא חן און שְׂכָל טוֹב אין די אויגן פון אלוקים און פון אָדָם. 5 בטח זײך אויף ה' מיט דײַן פל לֵב, און אויף דײַן בינה זאָלסטו זײך נישט שען. 6 אין אַלע דײַנע דרכים טו אים קענען, און ער וועט ישר דײַנע אַרְחוֹת. 7 זאָלסט נישט זײַן חכם אין דײַנע אויגן, האָב ירא פאַר ה', און סור זײך פון רָע. 8 דאָס וועט זײַן רפאות פאַר דײַן שׁר, און שקה פאַר דײַנע עצמות. 9 כּבֹּד ה' פון דײַן הון, און פונעם ראשית פון אַלע דײַן תבואה, 10 און דײַנע אסם וועלן מלא זײַן מיט שבע [זען ישעיה 53:11], און דײַנע יקב וועלן פרץ מיט ווײַן. 11 דעם מוסר [זען ישעיה 53:5] פון ה' זאָלסטו, בְּנִי, נישט מאס [זען תהלים 118:22], און זאָלסט נישט קוץ זײַן תּוֹכַחַת. 12 וואָרעם דעם וואָס ה' האָט אהב, דעם יכח ער, און ווי אָן אָב דעם בֵּן וואָס ער האָט רצה. 13 אשרי צו דעם אדם וואָס מצא חכמה, און דעם אדם וואָס הפיק [פוק] תְּבוּנָה. 14 וואָרעם איר סַחַר איז בעסער ווי סַחַר פון כֶּסֶף, און מער ווי חרוץ איר תְּבוּאָה. 15 זי איז יקר פון פנינים, און אַלע דײַנע חפצים זײַנען נישט שְׁוֹה צו איר. 16 אַרְך ימים [זען ישעיה 53:10] איז אין איר ימין [זען ימין האדון משיח תהלים 110:1], אין איר לינקער עשירות און כבוד. 17 אירע דרכים זײַנען דרכים נְעִים, און אַלע אירע נְתִיבָה זײַנען שלום. 18 עץ חיים [זען בראשית 2:9; התג' 2:7; 22:2,14] איז זי פאַר די וואָס חזק זי, און דער וואָס תּמַך זײך אָן איר איז מְאַשֶׁר. 19 ה' האָט מיט חכמה יסד אָרץ, ער האָט כּוֹן די הימלען מיט תְּבוּנָה. 20 דורך זײַן דַעַת האָבן זײך די תהומען בקע, און די שַׁחַק רעף טוי. 21 בְּנִי, זאָלן זיי נישט לוז פון דײַנע אויגן; זײַן נצר איבער תּוֹשֵׁבָה און מְזֻמָּה, 22 און זיי וועלן זײַן חיים פאַר דײַן נפש, און חן אויף דײַן גרגרות. 23 דעמאָלט וועסטו הלך אין בטח דײַן

דָּרָךְ, און וועסט נישט נגף דיין רגל. 24 אַז די וועסט זיך שכב וועסטו נישט פחד, און וועסט שכב, און זיס וועט זיין דיין שנה. 25 זאָלסט נישט ירא האָבן פאַר פחד פֿתָאָם, און פאַר דער שוואָה פון די רשעים, ווען זי בוא. 26 וואָרעם ה' וועט זיין דיין פֿסל, און וועט זיין שומר איבער דיין רגל פון לָכֶד. 27 זאָלסט נישט מַנַע טוב פון דעם וואָס דאַרף עס, ווען דיין יד האָט אַל צו עשה. 28 זאָלסט נישט אמר צו דיין רַע: הלך, און שוב ווידער, און מחר וועל איך נתן [זען "נתן" ישעיהו 7:14; 9:5; 53:9; חגי 9-2:7], ווען די האָסט ביי זיך. 29 זאָלסט נישט חרש רַעה אויף דיין רַע, ווען ער ישב [זען "ישב" הושע 5-3:4; זכריה 13-6:11] אין בטח ביי דיר. 30 זאָלסט זיך נישט ריב מיט אָדָם חָנָם, אויב ער האָט דיר נישט גמל קיין רַעה. 31 זאָלסט נישט מקנא זיין דעם איש חָמָס, און זאָלסט נישט בחר קיינעם פון זיינע דרכים. 32 וואָרעם אַ נלוז [לוז] ביי ה' איז תועבה, און מיט די ישרים איז זיין סוד. 33 די מארה פון ה' איז אין בית רַשע, און די נְוָה פון צדיקים [זען בראשית 15:6; ישעיה 53:11; חבקוק 2:4; רומ' 5:1] ברך ער. 34 אויב צו לצים מאכט ער זיי ליץ, אָבער די עניינים נתן ער חן. 35 כבוד נחל די חכמים, און כסילים [כסיל] רום קלון.

משלי 4

1 שמע! צו, בָּנִים, דעם מוסר [זען ישעיה 53:5] אָב, און הקשיב, כדי צו ידע בינה. 2 וואָרעם אַ לָקַח טוב נתן [זען ישעיהו 7:14; 9:5; 53:9; חגי 9-2:7] איך אייך, איר זאָלט מיין תורה נישט עזב [זען תהלים 16(17)-22:2]. 3 וואָרעם איך בין אויך געווען בֵּן ביי אָבִי, רַךְ און יָחִיד [זען https://www.youtube.com/watch?v=5kU_TRTYr_s] פאַר אָמִי. 4 און ער האָט מיך הורה, און מיר אמר: זאָל דיין לֵב זיך תמך מיינע דברים, זיין שומר איבער מיינע מצוה, און חיה. 5 קנה

[זען <https://www.youtube.com/watch?v=fNTGSQ3DcSc>]

זאָלט נישט שכח, און זיך נישט נטה פון די אָמֶר פון מיין פֿה. 6 זאָלסט זי נישט עזב [זען תהלים 16(17)-22:2], און זי וועט דיך שמר, האָב זי אהב, און זי וועט דיך נצר. 7 דער אָנהייב פון חכמה איז: קנה

[זען <https://www.youtube.com/watch?v=nAHkohvZzko>]

<https://www.youtube.com/watch?v=fNTGSQ3DcSc>] חכמה, יא, מיט דיין כל קנין קנה בינה. 8 סלסל זי, און זי וועט דין רומים; זי וועט דיר אנטאן כבוד, אז דו וועסט זי חבק. 9 זי וועט נתן [זען "נתן" ישעיהו 7:14; 9:5; 53:9; חגי 9-2:7] דיין קאפ א לוייה פון חן, אן עטרת פון תפארה וועט זי דיר מגן. 10 שמע, בני, און לקח מיינע אמר, און דיר וועלן רבה ווערן שנות חיים. 11 אין דעם דרך פון חכמה האב איך דין הורה, דין דרך אין די מעגל פון ישר. 12 אז דו וועסט הלך, וועט נישט צרר זיין דיין צעד, און אז דו וועסט רוץ, וועסטו נישט כשל ווערן. 13 חזק זיך אן מוסר [זען ישעיה 53:5], זאלסט נישט רפה, זיין נצר איבער דאס, ווארעם דאס איז דיין חיים. 14 אין ארח פון די רשעים זאלסטו נישט בוא, און נישט אָשר אין דרך רעים. 15 מייד אים אויס, זאלסט אים נישט עבר, שטה פון אים, און עבר. 16 ווארעם זיי קענען נישט ישן ווו זיי טוען נישט רעע, און זייער שנה איז נגזל ווו זיי מאכן נישט כשל. 17 ווארעם זיי לחם זיך מיט לחם פון רשע, און וויין פון חמס [זען ישעיה 53:9] שתה זיי. 18 אָבער דער ארח פון די צדיקים [זען בראשית 15:6; ישעיה 53:11; חבקוק 2:4; רומ' 5:1] איז ווי דאס אור פון נגה, וואס הלך און אור ביז נכון היום. 19 דער דרך פון די רשעים איז ווי אפלה, זיי ידע נישט אן וואס זיי וועלן כשל ווערן. 20 בני, הקשיב [קשב] מיינע דברים, נטה דיין אָן צו מיינע אמר. 21 זאלן זיי זיך נישט הליז פון דינע אויגן; זיין שומר איבער זיי אין דיין לב. 22 ווארעם זיי זיינען חיים פאר די וואס מצא זיי, און מרפא [זען ישעיה 53:5] פאר זייער כל בשר. 23 כל משמר נצר אויף דיין לב, ווארעם פון אים זיינען די תוצאות פון חיים. 24 סור פון דיר עקשות פה, און לזות ליפן רחק פון דיר. 25 דינע אויגן זאלן נבט לנכח, און דינע עפעף זאלן הישיר פאר דיר. 26 פלס דעם מעגל פון דינע רגלים [זען תהלים 22:17], און אלע דינע דרכים זאלן זיין כון. 27 זאלסט זיך נישט נטה ימין אדער שמאל, סור דיין רגל פון רע.

משלי 5

1 בני, הקשיב [קשב] מיינ חכמה, נטה דיין אָן צו מיינ תבונה, 2 כדי זאלסט זיין שמר איבער מזמה, און דינע ליפן זאלן נצר דעת. 3 ווארעם נפת נטף די ליפן פון דער זרה, און גלאטער פון שמן איז איר חך. 4 אָבער איר אחרים איז מר ווי לענה, שארף ווי א צווישנידיקע חרב. 5 אירע רגלים [זען תהלים

22:17 [ירד צום מות **זען "מות" ישעיהו 53:9**], אין שאול תמך אירע צעד. 6
 כדי זי זאל נישט פֿלס אַרַח חיים, נוע אירע מעגל, זי ידע **זען "ידע" דניאל**
9:25; ישעיהו 53:3 עס נישט. 7 און אַצונד, בְּנִים, שמע! מיר צו, און איר זאָלט
 נישט סור פון די אַמֶר פון מיין פֿה. 8 רחק פון איר דיין דֶרֶךְ, און זאָלסט
 נישט קרב צום פתח פון איר בית, 9 כדי זאָלסט נישט נתן **זען "נתן" ישעיהו**
7:14; 53:9; 9:5; חגי 9-2:7 צו אַנדערע דיין הוֹד, און דיִינע שנת צו אַן אַכזר;
 10 כדי זָרים זאָלן זיך נישט שבע **זען ישעיהו 53:11** מיט דיין פֿתַח, און דיין
 עֶצֶב זאָל נישט אַנקומען אין בית נְכָרִי; 11 און וועסט נהם אין דיין אחרית,
 ווען דיין בשר און דיין שאר וועט זיין כלה, 12 און וועסט אמר: ווי האָב איך
 פֿיִינט געהאַט מוסר **זען ישעיהו 53:5**, און תוכחת האָט נאָך מיין לֵב, 13 און
 איך האָב נישט שמע **זען "שמע" בראשית 22:18; ישעיהו 52:15; דברים**
18:15 דעם קול פון מִיִנע מוֹרָה, און צו מִיִנע מְלִמֵד נישט נטה מיין אָזן! 14
 איך בין מעט געוואָרן כל רַע אין דער קָהֵל און עֲדָה. 15 שתה מִים פון דיין
 בּוֹר, און לזרים [נזל] פון דיין באר. 16 דיִינע מעין וועלן זיך פּוֹץ חוֹצָה, אין די
 רחוב די פלג מִים. 17 דיר אַליין וועלן זיי געהערן, און נישט צו זָרים מיט דיר.
 18 זאָל דיין מְקוֹר זיין ברך, און שִׂמַח זיך מיט דער אַשָּׁה פון דיין נְעוּרִים. 19
 די אַיִלָה אהבים, און די יַעֲלָה חוֹן, אירע דד זאָלן דִּך רוה אין כל יַעַת, און צו
 איר אהבה זאָלסטו זיין שגה תמיד. 20 און למה, בְּנִי, זאָלסטו זיך שגה מיט אַ
 זרה, און חֶבֶק דעם חֵיק פון אַ נכרי? 21 וואָרעם פֿאַר אויגן פון ה' זיינען די
 דרכים פון אַן איש, און אַלע זיינע מעגל ער פלס. 22 זיינע אייגענע עוונות לכד
 דעם רָשע, און אין די חֶבֶל פון זיין חטא ווערט ער נתמך. 23 ער מות אַן מוסר
זען ישעיהו 53:5; און דורך זיין רֵב אַוֶּלֶת ווערט ער שגה.

משלי 6

1 בְּנִי, אויב דו ביסט עָרֵב געווען פֿאַר דיין רַע, תִּקַּע דיין כַּף פֿאַר אַ זר, 2
 ביסטו נוקש אין די אַמֶר פון דיין פֿה, ביסטו לכד אין די אַמֶר פון דיין פֿה. 3
 עשה דאָס דען, בְּנִי, און ווער נצל, אַז דו ביסט בוא אין כַּף פון דיין רַע: הלך,
 התרפס זיך, און רהב צו דיין רַע. 4 זאָלסט נישט נתן **זען "נתן" ישעיהו 7:14**;
53:9; 9:5; חגי 9-2:7 קיין שְׁנָה **זען דניאל 12:2** צו דיִינע אויגן, און קיין
 תְּנוּמָה צו דיִינע עפעף. 5 זיי דִּך נצל **זען "נצל" מיכה 4:10; 5:1** ווי אַ צבי אויס

דער יד, און ווי אַ צפּוֹר פּוֹן יד יקוּש. 6 הלך צו דער נְמֻלָּה, דו עֲצֵל, ראה אירע דרכים, און ווער חֲכָם; 7 הגם זי האָט נישט קיין קָצִין, קיין שִׁטֵּר און קיין מִשָּׁל, 8 כּוֹן זי אָן אום קִיץ איר לָחֵם, האָט זי אגר אין קציר איר מאכל. 9 עַד מְתִי, דו עֲצֵל, וועסטו שכב? ווען וועסטו קום [זען "קום" במדבר 24:17]; הוּשַׁע 6:2] פּוֹן דִּיין שָׁנָה? 10 נאָך אַ ביסל שלאָף, נאָך אַ ביסל תְּנוּמָה, נאָך אַ ביסל חבּק ידים [זען "יד" תהלים 22:17];

http://www.youtube.com/watch?v=6Xnhzw_A9fU [צו שכב; 11 און בוא ווי אַ מהלך וועט דִּיין רִישׁ, און דִּיין מחסור ווי אַן איש מְגֹן. 12 אַן אָדָם בְּלִיעֵל, אַן איש אָוֹן, איז דער וואָס הלך אום מיט אַן עֲקָשׁוֹת פֶּה, 13 וואָס קרץ מיט זײַנע אויגן, וואָס מלל מיט זײַנע רגלים [זען תהלים 22:17], וואָס מְרָה מיט זײַנע אָצְבַּע. 14 תְּהַפֵּכָה איז אין זײַן לֵב, ער חרש רָע אין כל עֵת, ער שלח מדוֹן. 15 דעריבער וועט פֶּתְאֵם בוא זײַן אִיד, פּתַע וועט ער שבר ווערן אַז מְרַפֶּה [זען ישעיה 53:5]. 16 6 זײַנען די וואָס ה' האָט פּײַנט, און 7 די תּוֹעֵבָה פּוֹן זײַן נפֶשׁ [זען "נפֶשׁ" פּוֹן משיח ישעיהו 53:10]: 17 רָם אויגן, אַ לשוֹן שֶׁקֶר, און ידים [זען "יד" תהלים 22:17];

http://www.youtube.com/watch?v=6Xnhzw_A9fU [וואָס שפּך דָם נְקִי; 18 אַ לֵב וואָס חרש מחשבות פּוֹן אָוֹן; רגלים [זען תהלים 22:17] וואָס מהר צו רוץ צום רָעָה; 19 אַן עַד שֶׁקֶר וואָס הפּיח [פּוֹחַ], און דער וואָס שלח מדוֹן צווישן אחים [זען "אחים" תהלים 22(22)-23(16) 22:17];

http://www.youtube.com/watch?v=6Xnhzw_A9fU, זען אויך ישעיהו 53:5; זכריה 12:10; משיח בן דוד דקרו חי אויפן בוים, שמואל ב [18:14]. 20 זײַן נצר איבער, בְּנִי, דאָס מצוה פּוֹן אָבִיךָ, און זאָלסט נישט נטש די תּוֹרָה פּוֹן אִמְךָ. 21 קשר זיי אויף דִּיין לֵב תּמִיד, ענד זיי אויף דִּיין גרורות. 22 אַז דו וועסט הלך, וועט עס דִּיך הנחה; אַז דו וועסט זיך שכב, וועט עס דִּיך זײַן שומר איבער, און אַז דו וועסט זיך הקיץ [זען "קוץ" דניאל 12:2], וועט עס שיח צו דיר. 23 וואָרעם דאָס מצוה איז אַ נֵר, און די תּוֹרָה אַן אֹר, און דער דִּרְךָ חיים זײַנען תּוֹכַחַת פּוֹן מוֹסֵר [זען ישעיה 53:5]; 24 דִּיך צו זײַן שומר איבער פּוֹן דער אֲשֶׁת רָע, פּוֹן דער גלאַטער לשוֹן פּוֹן דער נְכָרִיָּה. 25 זאָלסט נישט חמד [זען ישעיה 53:2] איר יַפִּי אין דִּיין לֵב, און זאָל זי דִּיך נישט לקח מיט אירע עפעפּים [עפעף]. 26 וואָרעם איבער אַ זונה קומט מען ביז אַ

כּפֿר לַחֵם, און אַן אֶשֶׁת-אִישׁ צוד די נפש [זען]

27. יקר. https://www.youtube.com/watch?v=TTp_fEgDEvE [יקר. 27

קען אַן איש חתה אַש אין זיין חיק, און זיינע בגדים זאָלן זיך נישט שרף

[זען <https://www.youtube.com/watch?v=fayI4q3H7yU>

[<https://www.youtube.com/watch?v=eIG2N8ubv14>

! https://www.youtube.com/watch?v=TTp_fEgDEvE] 28 צי קען אַן איש הלך אויף

גחלת, און זיינע רגלים [זען תהלים 22:17] זאָלן נישט נכוה [כוה] ווערן? 29

אַזוי איז דער וואָס בוא צו זיין אֶשֶׁה רַע, קיינער וואָס נגע זי, איז נישט נקה. 30

מע קען נישט בוז דעם גנב אַז ער גנבעט, צו מלא זיין נפש ווען ער איז רַעב.

31 אָבער אַז ער ווערט מצא, שלם ער 7 מאָל אַזוי פיל; דעם כל הון פון זיין

בית מוז ער נתן. 32 דער וואָס איז נאָף מיט אַן אֶשֶׁה, איז חֶסֶר לֵב, זיך אַליין

שחת נפש דער וואָס עשה דאָס. 33 נגע און קלון וועט ער מצא, און זיין

חרפה וועט נישט נמחה [מחה] ווערן. 34 וואָרעם קנאָה איז דער חֶמָה פון אַ

גָבֵר, און ער וועט נישט שוינען אין יום נָקָם. 35 ער וועט נישט נשאַ פֿני כָּל

כּפֿר [זען מרקס 10:45, זען <http://www.afii.org/add.htm>], און

נישט אבה, ווי דו זאָלסט מערן שוחד.

משלי 7

1 בְּנִי, זיין שומר איבער מיינע אָמֵר, און מיינע מצוה זאָלסטו צפן ביי דיר. 2

זיין שומר איבער מיינע מצוה, כדי זאָלסט חיה, און מיין תּוֹרָה, ווי דעם אישון

פון דיינע אויגן. 3 קשר זיי אַן אויף דיינע אָצְבַּע, כתב זיי אַן אויף דעם לוח פון

דיין לֵב. 4 אמר צו חכמה: דו ביסט מיין אַחוֹת; און בִּינָה זאָלסטו קראַ מוֹדַע;

5 כדי זיי זאָלן זיך זיין שמר איבער פון דער אֶשֶׁה זָרָה, פון דער נְכָרִיָּה וואָס

איז חלק מיט אירע אָמֵר. 6 וואָרעם דורכן חֶלֶון פון מיין בית, דורך מיין אָשְׁנָב

האָב איד נשקף [שקף]; 7 און איד האָב ראה צווישן די פֶּתִי, געמערקט צווישן

די בָּנִים, אַ נער חֶסֶר לֵב, 8 ווי ער הלך עבר אין שוק אַצֵּל [זען משלי 8:30];

[30:4; יוחנן 1:1] איר פֶּנֶה, און צעד אויפן דָּרֶךְ צו איר בית, 9 נֶשֶׁף אין עָרֵב פון

יום, אין אישון לִילָה און אַפְלָה. 10 און הנה אַן אֶשֶׁה קומט אים אַן אַנטקעגן,

מיט דעם שִׁית פון אַ זונה, און מיט נִצְרַת [נצר] לֵב. 11 הָמָה איז זי און סרר,

אירע רגלים [זען תהלים 22:17] שכן נישט אין איר בית. 12 אַ מאָל אין חוץ, אַ

מאַל אויף די רחבֿות, און אַצֿל [זען משלי 8:30; 30:4; יוחנן 1:1] כל פֿנה זי ארב. 13 און זי חזק אים, און זי נשק [זען תהלים 2:12] אים, זי העז [עזז] איר פנים און אמר צו אים: 14 זבחי שלמים האָב איך אויף מיר, היום שלם איך מינע נדרים [זען רומ' 3:20, דורך מעשים פון דער תורה וועט קיין שום בשר נישט גערעכטפאַרטיקט ווערן פאַר ה']. 15 דעריבער בין איך יצא דיר אַנטקעגן, צו שחר דיין פנים, און איך האָב דיך מצא. 16 מיט מַרְבֿד האָב איך רבד מיין עָרש, מיט חֲטָבוֹת אַטוּן פון מצרים. 17 איך האָב נוף מיין מִשְׁכָּב מיט מוֹר, אהלים, און קִנְמוֹן. 18 הלך, לאָמיר זיך רוה מיט דדים ביזן בִּקְר, לאָמיר זיך התעלס [עלס] מיט אהבים. 19 וואָרעם מיין אַיש איז נישטא אין דער היים, ער איז הלך אויף אַ דֶּרֶךְ מִרְחוֹק. 20 דאָס צרור כֶּסֶף האָט ער לקח מיט זיך, אין יום הַכֶּסֶף וועט ער בוא אַהיים. 21 זי נטה אים מיט איר רֶב לָקַח, מיט אירע חֶלֶק ליפן הַדִּיחַ זי אים. 22 ער הלך איר נאָך פִּתְאֹם, ווי אַ שוֹר וואָס בוא צו דער טֵבַח [זען "טבח" ישעיה 53:7], און ווי אויף אַ קייט צו דער מוֹסֵר [זען ישעיה 53:5] פון דעם אָוּל. 23 ביז אַ חֵץ פלח דורך זיין כֶּבֶד; ווי אַ צִפּוֹר מהר צו דער פֶּחַ, און ידע [זען "ידע" דניאל 9:25; ישעיהו 53:3] נישט אַז עס איז אום זיין נפש [זען נפש פון משיח אן אשם ישעיהו 53:10]. 24 און אַצוֹנָד, בְּנִים, שמע! מיר צו, און הקשיב די אָמֵר פון מיין פֶּה. 25 זאָל נישט שְׁטָה צו אירע דרכים דיין לֵב, זאָלסט נישט תעה אין אירע נְתִיבָה. 26 וואָרעם רבים חללים [זען ישעיה 53:5] האָט זי נפל, און עָצוּם זיינען אירע דערהרגעטע. 27 דֶּרֶךְ צו שְׂאוֹל איז איר בית, זיי ירד אין די חדרים [חֲדָר] פון מוֹת [זען "מות" ישעיהו 53:9, זען

https://www.youtube.com/watch?v=TTp_fEgDEvE.

משלי 8

1 פארוואר, חכמה קרא, און תְּבוּנָה נתן איר קול. 2 אויפן ראש פון די מרומים ביים דֶּרֶךְ, ביים צונויפקום פון שטעגן, האָט זי זיך נצב; 3 לעבן די שְׁעָרִים, ביים פֶּה פון קֶרֶת, ביים מְבוֹא אין די פתחים זי רָנָן [זען
 4 <https://www.youtube.com/watch?v=hb3PLE1n7Cg>]; 5 איר פתאים [פתוי], פאַרשטייט עָרְמָה, און איר פסילים, קריגט לֵב! 6 שמע! צו, וואָרעם נגידים

וועל איך דבר [זען "דבר" ישעיהו 7:10-14] און די מפתח פון מיינע ליפן וועט זיין די מישורים. 7 וואָרעם מײַן חַד וועט הנה אָמַת, און רשע איז די תועבה פון מיינע ליפן. 8 מיט צדק זיינען כל אָמַר מײַן פֿה; נישטא אין זיי נפתל און עקש. 9 זיי אַלע זיינען נְכֹחִים פֿאַרן פֿאַרשטאַנדיקן, און ישרים פֿאַר די וואָס מצא דעת. 10 לקח מײַן מוסר [זען ישעיה 53:5], און נישט פֿסוף, און דעת איידער חרוץ נבחר. 11 וואָרעם חכמה איז בעסער פון פנינים, און קיין חפצים [זען מלאכי 3:1] זיינען נישט שונה צו איר. 12 איך חכמה שכן מיט עֲרֻמָּה, און דעת פון מְזֻמָּה איך מצא. 13 יראת ה' איז פיינט האָבן רע; גָּאָה און גָּאוֹן, און דעם דַּרְךְ רע, און אַ פֿה תִּהְיֶה פֿאַר אַיך פיינט. 14 איך האָב עֲצָה און תּוֹשֵׁיָה, איך בין בִּינָה, גבורה איז מײַן. 15 דורך מיר מלך מלכים, און רֵזֶן חוקק צדק. 16 דורך מיר שרר די שרים, און די נדיב, כל שפֿטי צדק. 17 איך האָב אהב מיינע אהב, און מיינע שחר מצא מיד. 18 עשירות און פבוד זיינען בײַ מיר, הוֹן און עֲתֵק און צדקה. 19 מײַן פרי איז בעסער פון חרוץ און פון פֿיז, און מײַן תבואה פון פֿסוף נבחר. 20 אין דעם אַרְח צדקה [זען בראשית 15:6; תהלים 23:3; ישעיה 53:11; 49:10; 55:4; יוחנן 10:3] הלך איך, אין בְּתוֹךְ די נְתִיבָה פון מִשְׁפָּט; 21 צו נחל יש די וואס אהב מיר, און זייערע אוצרות זאָל איך מלא. 22 ה' האָט מיד קנה [ער פארמגט מיר, זען

<https://www.youtube.com/watch?v=fNTGSQ3DcSc>

<https://www.youtube.com/watch?v=nAHkohvZzko>

[בראשית פון זיין דַּרְךְ [זען משלי 3:19], קָדַם מִפְּעַל מֵאָז. 23 פון עולם בין איך נסוף, פון אָנהייב, פון קדמה-אַרְץ איז געווען. 24 ווען די תהומען זיינען נאָך נישט געווען בין איך חול געוואָרן, ווען נישט געווען נאָך קיין מעין מיט מים באַלאָדן. 25 איידער די הָרִים זיינען הטבע געוואָרן, פֿאַר די גבעה, בין איך חול געוואָרן [זען חכמה ה'ס בן-יחיד, דער זון פון דער אויבערשטער משיח, משלי 4:30, נישט אדם מיט חטא קדמון חול געוואָרן, תהלים 51:7; ישעיה 7:14]; 26 ווען ער האָט נאָך נישט געהאַט עשה אַרְץ און חוצות, און די ערשטע עפר פון דער תִּבְל. 27 ווען ער האָט כון די הימלען, בין איך געווען דערבײַ; ווען ער האָט חקק אַ חוג אויפן פני תְּהוֹם; 28 ווען ער האָט אַמץ די שחקים [שחק] פון אויבן, ווען ער האָט עזז די עינות [עין] פון תְּהוֹם, 29 ווען ער האָט שום דעם ים זיין חק, אַז מים זאָלן נישט עבר זיין פֿה, ווען ער האָט חקק די מוסדי אַרְץ, 30 איך בין געווען אצל אים [זען "אצל" יוחנן 1:1]; און איך בין געווען אַן אָמוֹן, איך בין שַׁעֲשָׁעִים יום יום שחק פֿאַר אים כל עת; 31

זיך שחק אויף זיין תבל זיין ארץ, און מיין שעשעים געהאט ביי די בני אדם.
32 און אצונד, בנים, שמע! מיר צו, און אשרי צו די וואס זיין שומר איבער
מינע דרך. 33 שמע! צו מוסר [זען ישעיהו 53:5], און ווערט חכם, און איר
זאלט נישט פֿרע ווערן. 34 אשרי צו דעם אדם וואס שמע מיר צו, צו שקד ביי
מינע דלתים יום יום, לשמר די מזוזות פון מינע פתח! 35 וואָרעם דער וואָס
מצא מיד, מצא חיים, און הפיק רצון פון ה'. 36 און דער וואָס חטא מיד, חמס
זיין נפש, אלע וואָס האָבן מיד פיינט האָבן אהב מות [זען "מות" ישעיהו
53:9].

משלי 9

1 חכמה האָט בנה איר בית, חצב אירע 7 עמודים [עמוד]. 2 זי האָט טבח איר
טבח [זען ישעיהו 53:7], מסך איר וויין, אויך ערך איר שלחן. 3 זי שלח אירע
נערות, זי קרא אויף די גוף פון קָרָת: 4 ווער עס איז אַ פְּתִי זאָל סור אַהער;
איינער חסר-לב אמר זי צו אים: 5 הלך לחם פון מיין לחם, און שתה פון דעם
וויין וואָס איך האָב מסך. 6 עזב נאַרישקייטן, כדי איר זאָלט חיה, און אשר
אין דָרְךָ פון בִּינָה. 7 דער וואָס יסר דעם לץ [ליץ] לקח זיך קלון, און דער
וואָס יכח דעם רשע מום אויף זיך. 8 זאָלסט נישט יכח דעם לץ [ליץ], וואָרעם
ער וועט זיך פיינט קריגן, יכח דעם חכם, און ער וועט זיך אהב קריגן. 9 נתן
[זען ישעיהו 7:14; 53:9; 9:5; חגי 2:7-9] דעם חכם, און ער וועט נאָך חכם
ווערן, לערן דעם צדיק [זען משיח דער צדיק, ישעיהו 53:11], און ער וועט יסר
לערנונג. 10 דער תְּחִלָּה פון חכמה איז יראת ה', און די דַעַת פון דעם קְדוֹשִׁים
איז בִּינָה. 11 וואָרעם דורך מיר וועלן רבה ווערן דינע טעג, און שנות חיים
וועט מען דיר יסר. 12 אויב דו ביסט חכם, ביסטו חכם פֿאַר זיך, און ביסטו
ליץ, וועסטו אליין נשא. 13 די אַשֶׁה כְּסִילוֹת לִיאָרְעִמֵט; פְּתִיּוֹת און ידע [זען
"ידע" דניאל 9:25; ישעיהו 53:3] גאַרנישט. 14 און זי ישב [זען "ישב" הושע
5-4:3; זכריה 6:11-13] ביים פתח פון איר בית, אויף אַ כְּסֵא אויף די מרום פון
קָרָת, 15 צו קרא די פֿאַרבייגייער אויף זייערע דָרְךָ וואס גיין ישר אויף זייער
ארחות: 16 ווער עס איז אַ פְּתִי זאָל סור אַהער; און חסר-לב אמר זי צו אים:
17 מִים גְּנוּבִים איז מתק, און סתר לָחֵם איז נעם. 18 און ער ידע [זען "ידע"
דניאל 9:25; ישעיהו 53:3] נישט אַז מתים זיינען דאַרטן, אין די עֲמֻק פון

1 די מְשָׁלִי שלמה. אַ בֵּן אֶ חכם שמח אָב, און אַ בֵּן אֶ כָּסִיל איז דער תּוֹנֶה פון אָמוֹ. 2 אוצרות רשע הועיל נישט, אָבער צְדָקָה איז נצל [זען "נצל" מיכה 4:10; 5:1] פון מָוֶת [זען "מות" ישעיהו 53:9]. 3 ה' לָאָזַט נישט רעב דעם נֶפֶש פון דעם צדיק, און די הָוָה פון די רָשָׁעִים הדף ער. 4 רָש איז דער וואָס עֲשֵׂה מיט אַ כֶּף רָמְיָה, און די יָד פון די תְּרוּץ ווערט רֵיךְ. 5 אַ בֵּן מְשָׁכִיל אגר אום קִנְיָ, אַ בֵּן מְבִיש שלאָפט אין קָצִיר. 6 ברכות אויפן קאָפּ פון דער צדיק; און דאָס פֶּה פון די רָשָׁעִים כסה חָמָס [זען ישעיהו 53:9]. 7 די זֶכֶר פון צדיק איז אַ ברכה, און דער שֵׁם פון די רָשָׁעִים ווערט רַקב. 8 דער חכם לֵב לקח מצוה, און דער שֹׁפְתִים [שָׁפָה] אָוִיל ווערט לבט. 9 דער וואָס הלך מיט תֵּם הלך אין בטח, און דער וואָס עקש זַיִנע דָרָךְ וועט זיין בְּאֶקְאָנט. 10 דער וואָס קרץ מיטן אויג נתן עֲצָבָת, און דער אָוִיל שפּתִים ווערט נלבט [לבט]. 11 דאָס פֶּה פון דעם צדיק איז אַ מְקוֹר חַיִּים [זען יוחנן 4:14], און דאָס פֶּה פון די רָשָׁעִים כסה חָמָס [זען ישעיהו 53:9]. 12 שנאה עור מְדוֹן, און אויף כל פְּשָׁעִים [זען ישעיהו 53:5 עבד ה' משיח בן דָּוִד און פְּשָׁעִינוּ] כסה אהבה. 13 אויף די ליפן פון דעם פֶּה רשט אַנְדִיקון מצא זיך חכמה, און אַ שֶׁבֶט פֶּה פון דעם חָסֵר-לֵב. 14 חכמים צפן די דַעַת, אָבער דאָס פֶּה פון די אָוִיל איז אַ מְחַתֶּה קרֶבֶה. 15 דער הוֹן פון דעם עושר איז זַיִן קִרְיָה עֹז, דער מְחַתֶּה פון די דָל איז זַיִער רִיש. 16 דער לוין פון דעם צדיק איז לְחַיִּים, דער תְּבוּאָה פון דעם רָשע איז חֲטָאת [זען רומ' 6:23]. 17 אויפן אֶרֶח לְחַיִּים איז דער וואָס איז שוֹמֵר מוסר [זען ישעיהו 53:5], און דער וואָס עזב תּוֹכַחַת תעה [זען ישעיהו 53:6]. 18 דער וואָס כסה שנאה מיט שְׂפִתַי שָׁקֵר, און דער וואָס יצא רכילות, ער איז אַ כִּסִּיל. 19 בַּי רֵב דברים קען נישט חדל ווערן פשע, און דער וואָס חשך זַיִנע ליפן איז משכיל. 20 כָּסֵף נבחר איז די לשון פון דעם צדיק, דער לֵב רָשָׁעִים איז מעט ווערט. 21 די ליפן פון די צדיק [זען בראשית 15:6; ישעיהו 53:11; חבקוק 2:4; רומ' 5:1] רעה רבים, אָבער די אויל מות ווִייל זיי חסר-לֵב. 22 די ברכה פון ה', זי מאַכט רֵיךְ, און נישט יסוף עֲצָב דערמיט. 23 ווי אַ שְׁחָק איז בַּיִם כִּסִּיל צו עֲשֵׂה אַ זְמָה, און חכמה בַּי אֶן איש תְּבוּנָה. 24 די מְגוֹרָה פון דעם רָשע, זי וועט בוא

אויף אים, און דעם תאוה פון די צדיקים [זען בראשית 15:6; ישעיה 53:11; חבקוק 2:4; רומ' 5:1] וועט מען נתן [זען "נתן" ישעיהו 7:14; 53:9; 9:5; חגי 2:7-9]. 25 ווי אַ סופָה עבר, אַזוי איז דער רשע נישטא, אָבער דער צדיק איז אַ יסוד עולם. 26 ווי חֲמֵץ פֶּאָר די ציין, און ווי עֶשֶׂן פֶּאָר די אויגן, אַזוי איז דער עֶצֶל פֶּאָר די וואָס שלח [זען "שלח" מלאכי 3:1] אים. 27 יראת ה' יסף טעג, און די שָׁנוֹת פון די רשעים ווערן קצר. 28 די תּוֹחֶלֶת פון די צדיקים איז שמחה, און די תְּקוּהָה פון די רשעים וועט אבד [זען יוחנן 3:16]. 29 אַ מְעוֹז פֶּאָר תָּם איז דער דָּרְךָ ה', אָבער אַ מחתה פֶּאָר די וואָס פעל אָון. 30 דער צדיק וועט לְעוֹלָם נישט נמוט [מוט], אָבער די רשעים וועלן נישט שכן אין אָרֶץ. 31 דאָס פֶּה פון דעם צדיק נוב חכמה, און די לשון תְּהַפֵּכָה ווערט כרת [זען "כרת" דניאל 9:26]. 32 די ליפן פון דעם צדיק ידע רצון, און דאָס פֶּה פון די רשעים תְּהַפֵּכָה.

משלי 11

1 מאַזְנֵים מְרָמָה [זען ישעיה 53:9] זיינען די תועבה פון ה', און אַן אָבֹן שְׁלֵמָה איז זיין רצון. 2 בוא זָדוֹן, בוא קלון, אָבער ביי צָנוּעַ איז חכמה. 3 די תְּמָה פון די יְשָׁרִים וועט זיי הנחה [נחה], און די סֶלֶף פון די בּוֹגְדִים וועט זיי שדד. 4 הוֹן יעל נישט אין יום עֵבְרָה, אָבער צדקה איז נצל [זען "נצל" מיכה 4:10; 5:1] פון מָוֶת [זען "מות" ישעיהו 53:9]. 5 די צדקה פון דעם תמים וועט ישר זיין דָּרְךָ, און דורך זיין רשעה וועט נפל דער רשע. 6 די צדקה פון די ישרים איז זיי נצל [זען "נצל" מיכה 4:10; 5:1], און אין זייערע תְּהוֹה ווערן די בּוֹגְדִים לכד. 7 אַז מוֹת אדם רשע, אבד תְּקוּהָה, און דער תּוֹחֶלֶת פון די אֲזֵנִים [און] אבד. 8 דער צדיק ווערט חלץ פון צרה, און דער רשע בוא אַן אויף זיין תחת [זען "תחת" בראשית 22:13]. 9 מיטן פֶּה וויל דער חָיִף שחת זיין רַע, אָבער דורך דַעַת ווערן די צדיקים חלץ. 10 אַז די צדיקים [זען בראשית 15:6; ישעיה 53:11; חבקוק 2:4; רומ' 5:1] איז טוב, עלץ זיך די קָרִיָה, און אַז די רשעים אבד [זען יוחנן 3:16] איז אַ רָנָה. 11 דורך דער ברכה פון די ישרים ווערט אַ קָרֶת רוּם, און דורך דעם פֶּה פון די רשעים ווערט זי הרס. 12 מבזה זיין רַע, איז דער וואָס חסר-לֵב, אָבער אַן אִישׁ תְּבוֹנוֹת חרש. 13 דער רכילות-טרייבער גלה אַ סוּד, אָבער דער וואָס האָט אַ נאמן רוּחַ כסה אַ זאָך. 14 אַן תְּחַבְּלָה נפל אַן

עם [זען "עמי" ישעיהו 53:8, כי נגזר מארץ חיים מפשע עמי], און תְּשׁוּעָה איז דורך רב יועצים. 15 רע ירוע [רעע] אז מע איז ערב פאר אַ זר, אָבער דער וואָס האָט פיינט תקעים [תקע] איז בטח. 16 אַן אָשֶׁה הֵן תּוֹמֵךְ כּבוֹד, און עריצים תּוֹמֵךְ עשירות. 17 זיין נפש גמל דער איש חסד, און זיין אייגן שאַר עֵכָר דער אַכְזָר. 18 דער רשע פארדינט לויין שָׁקָר, אָבער דער וואָס זייט צדקה האָבן שֹׂכֵר אמת. 19 צְדָקָה פירט צום חיים, און דער וואָס רדף זיך נאָך רָעָה, רדף זיך נאָך זיין מות [זען "מות" ישעיהו 53:9]. 20 תּוֹעֵבָה בַּיַּי ה' זיינען עקשי לֵב, און זיין רָצוֹן, די וואָס זייער דָּרָךְ איז תּוֹם. 21 יָד לֵיד דעם רָע וועט נישט נקה ווערן, אָבער דער זָרע פון די צדיקים [זען בראשית 15:6; ישעיה 53:11; חבקוק 2:4; רומ' 5:1] ווערט מלט. 22 אַ נֶזֶם זָהָב אויפן נאָז פון אַ חזיר, איז אַן אָשֶׁה וואָס איז זָפָה אָבער סור פון טעם. 23 דער תּוֹאָה פון די צדיקים [זען בראשית 15:6; ישעיה 53:11; חבקוק 2:4; רומ' 5:1] איז רק טוב, די תּוֹקָה פון די רשעים איז עֲבָרָה. 24 פּאַראַן דער וואָס פּוֹר, און נוֹסֵף [יסף] עוֹד, און דער וואָס חשף מער ווי יִשָּׁר, בלויז צו מחסור. 25 די נפש [זען "נפש" פון משיח ישעיהו 53:10] בְּרָכָה ווערט דשן, און דער וואָס רוה, ווערט ער אויך הרוה [רוה]. 26 דער וואָס מנע בַּר, אים קבב לאום, אָבער אַ ברכה אויפן קאָפּ פון דעם וואָס שבר. 27 דער וואָס שחר טוב, בקש רָצוֹן, און דער וואָס דרש [זען "דרש" דברים 18:19] רָעָה, וועט עס אים בוא. 28 דער וואָס בטח זיך אויף זיין עשירות, ער וועט נפל, און ווי אַן עֲלָה וועלן פָּרַח די צדיקים [זען בראשית 15:6; ישעיה 53:11; חבקוק 2:4; רומ' 5:1]. 29 דער וואָס עֵכָר זיין בית, וועט נחל ווינט; און דער אָוּיל איז עֲבָד בייים חכם לֵב. 30 די פרי פון דעם צדיק איז עֵץ חיים [זען בראשית 2:9; התג' 2:7; 22:2,14], און די וואס לקח נפשות איז חָכָם. 31 אַז דער צדיק בְּאֶרֶץ שלם, היינט ווי שוין דער רשע און דער חוֹטָה [זען כיפא א 4:18]!

משלי 12

1 דער וואָס האָט אהב מוֹסֵר, האָט אהב דַעֵת, אָבער דער בַּעַר שְׁנֵא תוֹכַחַת. 2 דער גוטער הפיק [פוק] רָצוֹן פון ה', אָבער דעם איש מְזֻמּוֹת הַרְשִׁיעַ [רשע] ער. 3 קיין אָדָם קען נישט כּוֹן דורך רשע, אָבער דער שֹׁרֵשׁ [זען ישעיה 11:1] פון די צדיקים [זען בראשית 15:6; ישעיה 53:11; חבקוק 2:4; רומ' 5:1] נמוט

[מוט] זיך נישט. 4 אן אַשֶׁת-חַיִל איז די עֶטְרַת פון איר בעל, און ווי רָקֵב אין זײַנע עצמות איז אַ טויגעניכטס. 5 די מחשבות פון די צדיקים [זען בראשית 15:6; ישעיה 53:11; חבקוק 2:4; רומ' 5:1] זײַנען מְשֻׁפָּט, די תחבולות פון די רשעים זײַנען מְרָמָה [זען ישעיה 53:9]. 6 די דברים פון די רשעים זײַנען צו אָרֵב אויף דָם, אָבער דאָס פֶּה פון די ישרים איז זיי נצל [זען "נצל" מיכה 4:10; 5:1]. 7 די רשעים ווערן הפך, און זיי זײַנען נישטא, אָבער דאָס בית צדיקים [זען בראשית 15:6; ישעיה 53:11; חבקוק 2:4; רומ' 5:1] וועט עמד. 8 וועדליק זײַן שכל ווערט אָן איש יְהַלֵּל [הלל], און דער וואָס האָט אַ נעוה לֵב, ווערט צו בוז. 9 בעסער דער וואָס איז נְקֻלָּה און האָט אָן עֶבֶד, איידער דער וואָס שטעלט זיך פֶּאַר אַ נְכַבֵּד, און אים חֲסֵר לְחֵם. 10 דער צַדִּיק איז יוֹדֵעַ דעם נפש [זען נפש פון משיח אן אשם ישעיהו 53:10] פון זײַן בהמה, און דאָס רחמים פון די רשעים איז אכזרי. 11 דער וואָס עבד זײַן אדמה, האָט לְחֵם צו שֶׁבַע [זען ישעיה 53:11], און דער וואָס רדף זיך נאָך ריקים [ריק], חסר לֵב. 12 דער רשע חמד דאָס מצוד פון די רעים, אָבער דער שֶׁרֵשׁ פון די צדיקים [זען בראשית 15:6; ישעיה 53:11; חבקוק 2:4; רומ' 5:1] נתן. 13 אין פשע [זען ישעיה 53:5] פון די ליפן איז אַ מוֹקֵשׁ פֶּאַרן די רע, אָבער דער צדיק יצא פון צרה. 14 פון דער פרי פון פֶּה איש וועט ער זיך שֶׁבַע [זען ישעיה 53:11] מיט טוב, און די גמול פון אַ יד [זען "יד" תהלים 22:17];

אָדָם [http://www.youtube.com/watch?v=6Xnhzw_A9fU] אָדָם וועט מען אים שוב [זען "שוב" הושע 5-4-3; זכריה 13:7]. 15 דער דָרָך פון דעם אָוִיל איז יֶשֶׁר אין זײַנע אויגן, אָבער חכם איז שִׁמְעַ לְעֵצָה. 16 דעם נאַרְנֵס פֶּעס ווערט באַקאַנט אין אייגענעם טאָג, אָבער דער ערום כסה די קלון. 17 דער וואָס פוח אָמוֹנָה, וועט נגד צָדֵק, אָבער דער עַד שקרים, מְרָמָה. 18 פֶּאַרְאָן דער וואָס בטה ווי מדקרות [דקר] פון חָרֵב, אָבער די לשון פון די חכמים איז אַ מרפא [זען ישעיה 53:5]. 19 די ליפ פון אמת וועט כון לְעַד, אָבער אויף אַ רגע איז די לשון שֶׁקֶר. 20 מְרָמָה [זען ישעיה 53:9] איז אין דאָס לֵב פון די וואָס חרש רַע, אָבער בײַ די וואָס יעץ [זען ישעיה 9:5] שלום, איז שְׁמֻחָה. 21 עס וועט נישט פֶּאַסִירן אָון צו די צדיק, אָבער די רשעים זײַנען מלא מיט רַע. 22 תוֹעֵבָה בײַ ה' זײַנען ליפן שֶׁקֶר, און זײַן רָצוֹן, די וואָס עשה אָמוֹנָה. 23 אָן אָדָם עָרוֹם כסה דַּעַת, אָבער דאָס לֵב פון די כְּסִילִים קרא אויס אַוִּילָת. 24 די יָד פון די חֲרוֹץ וועט משל [זען מיכה 5:1], און די רַמְיָה וועט

ווערן צו מס. 25 איז דאָגה אין לב איש, זאָל מען זי שחה, וואָרעם אַ דבר טוב מאַכט זי שמח. 26 דער צדיק התיר [תור] זיין רע, און דער דָרד רשעים תעה [זען ישעיהו 53:6] זיי. 27 דער רמיה וועט נישט חרד זיין ציד, און דאָס הון יקר פון אַן אָדס איז חרוץ. 28 אין דעם אַרח פון צדקה איז חיים, און אויפן דָרד פון נתיבה איז נישטא קיין מות [זען "מות" ישעיהו 53:9].

משלי 13

1 אַ בן חכם ישמע מוסר [זען "מוסר" ישעיהו 53:5] אַב, אָבער דער לַץ [ליץ] וויל נישט שמע גְעָרָה. 2 פון דער פרי פון זיין פֶּה אכל [זען "אכל" בראשית 2:17; מְתִי 25:46; יחונן 3:3] אַן אִיש טוב, אָבער דער נפש פון די בְּגָדִים איז חָמָס [זען "חָמָס" ישעיהו 53:9]. 3 דער וואָס נצר אויף זיין פֶּה, שְׁמֵר זיין נפש [זען "נפש" פון משיח ישעיהו 53:10], דער וואָס פשק זיינע ליפן, אויף אים וועט זיין מְחַתָּה. 4 די נפש [זען "נפש" פון משיח ישעיהו 53:10] פון דעם עָצֵל אוה און האָט גאַרנישט, אָבער די נפש [זען "נפש" פון משיח ישעיהו 53:10] פון די חָרָצִים [חרוץ] וועט ווערן דשן. 5 דער צדיק האָט פִּינֵט אַ דבר שְׁקָר, און דער רָשע פִּירט זיך הבאיש און החפיר. 6 צְדָקָה נצר דעם תָּם דָרד, און רשעה סלף דעם חטאת. 7 פאַראַן דער וואָס מאכן זיך פאר רִייד און האָט גאַרנישט, דער וואָס מאכן זיך פאר אָרעם און האט הון רב. 8 אַ כְּפֹר [אויך זען אנדערן וואָרט כְּפֹר, ויקרא 17:11; די גְּאוּלִּים זענען אומזיסט יְצַדֵּק עִם ה' צוליב די פְּדוּת פון דער אויסלייזונג פון רבי מלך המשיח, ישעיהו 53:11] פאַר אַ נפש איש איז זיין עשירות, אָבער דער רָש שמע נישט קיין גְעָרָה. 9 די אור פון די צדיקים [זען בראשית 15:6; ישעיהו 53:11; חבקוק 2:4; רומ' 5:1] איז שְׂמֵחַ, אָבער דאָס נר פון די רשעים דעף זיך אויס. 10 דורך זָדוֹן מען נתן מַצָּה, אָבער בִּי די נוֹעָצִים איז חכמה. 11 הון פון דער הבל ווערט מעט, אָבער דער וואָס קבץ על-יָה רבה. 12 תוֹחֶלֶת משך מאַכט חלה דאָס לֵב, און עַץ חיים [זען בראשית 2:9; התג' 2:7; 22:2,14] איז אַ תְּאֹוה וואָס בוא אָן. 13 דער וואָס בוז [זען "בוזה" ישעיהו 53:3] דאָס דבר, אים וועט חבל, אָבער דער וואָס האָט ירא פאַרן מצוה, ער וועט שלם ווערן. 14 די תוֹרָה פון דעם חכם איז אַ מְקוֹר חיים, זיך סור פון די מוֹקֵש פון מות [זען "מות" ישעיהו 53:9]. 15 שכל טוב נתן חן, אָבער דער דָרד פון בְּגָדִים איז אִיתָן. 16 כל ערום פִּירט זיך מיט דַעַת,

אָבער דער כּסיל פרש אַוּלָת. 17 אַ מְלֶאֶךָ רשע וועט נפל אין רָע, און אַ ציר אָמוּנִים איז מְרַפָּא [זען ישעיה 53:5]. 18 ריש און קלון האָט דער וואָס פֿרע מוסר [זען ישעיה 53:5], און דער וואָס שמר תּוֹכַחַת וועט קריגן כבוד. 19 תאוּוה נְהִיָה איז עָרַב פֿאַר דער נפש [זען "נפש" פון משיח ישעיהו 53:10], אָבער עס איז תּוֹעֵבָה פון כּסילים צו סור פון רָע. 20 דער וואָס הלך אום מיט חכמים, וועט חָכָם ווערן, און דער וואָס רעה זיך מיט כּסילים, וועט רעע ווערן. 21 חֲטָאִים רדף נאָך דאָס רָעָה, און די צדיקים [זען בראשית 15:6]; ישעיה 53:11; חבקוק 2:4; רומ' 5:1] מען שלם טוב. 22 דער גוטער נחל פֿאַר בְּנֵי בָנִים, און צפּן פֿאַרן צדיק איז דער חיל פון דעם חוּטָא. 23 רב אָכַל איז אין ניר פון די אָרעמאַן, און ווערט נספה [ספה] דורך לאַ מְשֻׁפֵּט. 24 דער וואָס חשך זיין שְׁבֵט [זען בראשית 49:10], האָט פּיִינַט בָּנוּ, און דער וואָס האָט אים אהב, שחר אים מוסר. 25 דער צדיק אכל [זען "אכל" בראשית 17:2; מְתֵי 25:46; יחונן 3:3] ביז זיין נפש ווערט שְׁבַע [זען ישעיה 53:11], און דעם בְּטוֹן [זען ישעיה 49:1] פון די רשעים איז חסר.

משלי14

1 חכמות נשים בויט אויף איר בית, און אַ נאַרינטע הרס עס מיט אירע ידים [זען "יד" תהלים 22:17];

http://www.youtube.com/watch?v=6Xnhzw_A9fU. 2 דער וואָס הלך אין זיין יִשָּׁר, האָט ירא פֿאַר ה', און דער וואָס זיַינע דָרְך זיַינען נלוז [לוז], בָּזָה [זען "בזה" ישעיהו 53:3] אים. 3 אין פֿה פון אָוִיל איז אַ חֲטָר פֿאַר זיין גאוּוה, און די ליפּן פון די חכמים שמר זיי. 4 אָן אָלָף איז די אַבוּס [זען לוקס 2:7] פֿר, און רב תבואה איז אין כּוּח פון דעם שׁוֹר. 5 אַן עַד אָמוּנִים כּזַב נישט, הפּיח [פּוּח] כּזַבִּים [כּזַב], דער עַד שְׁקָר. 6 דער לֶץ בּקֶש [זען מלאכי 3:1] חכמה און עס איז נישטא, און דַעַת איז נקל [קלל] צו דעם פֿאַרשטאַנדיקן. 7 הלך אַוּוּעק פון אַן איש כּסיל, מחמת ווילסט נישט קענען ליפּן פון דַעַת. 8 די חכמה פון דעם עָרוּם איז אין בַאַטראַכטן זיין דָרְך, און די טיפּשוּת פון דעם כּסילים איז אין מְרָמָה [זען ישעיה 53:9]. 9 אָוּלִים ליץ אָשֶׁם [זען "אָשֶׁם" ישעיה 53:10], און צווישן די ישרים איז רָצוּן. 10 דאָס לֵב ידע [זען "ידע" דניאל 9:25; ישעיהו 53:3] איר אייגענע מְרָה, און אין איר שְׁמַחָה קען זיך אַ זָר

נישט ערב. 11 דאָס בית פון די רשעים ווערט שמד, און דאָס אָהל פון די ישרים הפריח [פרח]. 12 פאַראַן אַ דָרְך וואָס איז יִשָּׁר בײַם איש, און זײַן סּוֹף זײַנען דרכי מות [זען "מות" ישעיהו 53:9]. 13 אַפּילו בײַם שׁוֹך פּאָב דאָס לֵב, און דער סּוֹף פון שְׂמַחָה איז תּוֹגָה. 14 פון זײַנע דרכים וועט שְׁבַע [זען ישעיהו 53:11] ווערן דער סוג לֵב [זען <https://www.youtube.com/watch?v=xzfGrdUPzRs>], און דער איש טוב [שבע] פון וואָס העכער אים. 15 אַ פְּתִי אַמֵּן [זען בראשית 15:6 "אמן"] אַלְצִדִּינֵג, אָפּעֵר דער עָרוּם בְּאַטְרָאכְט זײַן אָשׁוּר. 16 דער חכם ירא, און סור זיך פון רע, און דער כסיל התעבר [עבר], און איז בטח. 17 אַ גִּיכֵּעֵר כּעֶסֶן צו אַף עֲשֵׂה אֲנִילָת, און אַן אִישׁ מְזֻמּוֹת ווערט שְׂנֵא. 18 פְּתָאִים נחל נְאַרִישְׁקִיִּט, און ערוּמִים כּתֵר זיך מיט דַּעֲת. 19 די רעים שחח זיך פאַר די טובים, און די רשעים פאַר די שְׁעָרִים פון צדיק. 20 אַפּילו בײַ זײַן רַע ווערט שְׂנֵא דער רֶשׁ, און די אֲהַבֵּי עוֹשֵׁר זײַנען רבִּים [זען ישעיהו 53:11]. 21 דער וואָס איז בּוֹז זײַן רַע, חוֹטָא, און דער וואָס איז מַחוּנֵן [חנן] צו די ענוּים, אַז אֲשֶׁר איז צו אים! 22 איז עס נישט אמת אז, די וואָס חרש רַע תּעָה [זען ישעיהו 53:6], און חֶסֶד און אמת פאַר די וואָס חרש טוב. 23 אין פל עָצֵב איז דאָ מוֹתֵר, אָפּעֵר לִפְנֵיגֵעֵרִיד איז בלוּז צום מְחֻסּוֹר. 24 אַן עֶטְרֵת פאַר די חכמים איז זײַער עֲשִׁירוֹת, די אֲנִילָת פון כּסִּילִים איז טִיפּשׁוֹת. 25 אַן יַד אֲמָת נצל נפשות, אָפּעֵר דער וואָס הפיח [פוח] מיט כּזָבִים איז מרמה [זען ישעיהו 53:9]. 26 אין יראת ה' איז אַ מְבַטַח עֵז, און פאַר זײַן בְּנִים וועט עס זײַן אַ מְחֻסָּה. 27 יראת ה' איז אַ מְקוֹר חַיִּים, זיך סור פון די מוקש פון מְוֹת [זען "מות" ישעיהו 53:9]. 28 אין רב עם [זען "עמי" ישעיהו 53:8, כי נגזר מארץ חיים מפשע עמי] איז די הדר פון דעם מלך, און אַן לָאָם איז אַ מְחַתֵּה פאַרן רְזוּן. 29 דער וואָס איז אַרְך אַפִּים, האָט רב תּבוּנָה, און דער וואָס האָט אַ קצר רוּחַ, רום נְאַרִישְׁקִיִּט. 30 אַ געזונט פאַרן בשרים איז אַ לֵב מְרַפָּא, און אַ רֶקֶב אין די עצמות איז קִנְיָה. 31 דער וואָס עשק דעם דַּל, חרף זײַן באַשעפּער, און דער וואָס חנן אויפן אָבִיוֹן, גיט אים כּבוֹד. 32 אין זײַן רַעָה ווערט נדחה [דחה] דער רַשַׁע, אָפּעֵר דער צדיק איז חסה אין זײַן מוֹת [זען "מות" ישעיהו 53:9]. 33 אין לֵב פון פאַרשטאַנדיקן נוח די חכמה, אָפּעֵר וואָס איז בײַ די כּסִּילִים ווערט באַקאַנט. 34 צדקה רום אַ גוֹי, און חֲטָאת איז די חֶסֶד פון לָאָם. 35 דעם מלך, זײַן רְצוֹן איז צום עֶבֶד מִשְׁכִּיל, און זײַן עֶבְרָה וועט זײַן אויפן אים וואס ברענגט בוש.

1 אַ ווייכער ענטפער שוב חֲמָה, און אַ דבר עֶצֶב עלה אָף. 2 די לשון פון די חכמים הביע [נבע] דַעַת, און דאָס פֿה פון כסילים נבע טיפשות. 3 אין כל מְקוֹם זיינען די אויגן פון ה', זיי צפה די רעים און די טובים. 4 אַ מְרַפָּא לשון איז עֵץ חיים, און סֶלֶף דערפון איז שֶׁבֶר אין רוּחַ. 5 דער נאָר נאָץ מוסר [זען ישעיה 53:5] אביו, און דער וואָס שמר תּוֹכַחַת איז ערום. 6 אין בית צדיק איז חֶסֶן רב, און אין תבואה פון רֶשַׁע איז נעכר [עכר]. 7 די ליפן פון די חכמים זרה דַעַת, און דער לֵב פון די נאָרן לא-כֵן. 8 דאָס זבח פון די רשעים איז אַ תּוֹעֵבָה בַּיַי ה', און די תפילה פון ישרים איז זיין רֶצוֹן. 9 אַ תּוֹעֵבָה בַּיַי ה' איז דער דָּרֶךְ רֶשַׁע, און דעם וואָס רדף זיך נאָך צדקה האָט ער אהב. 10 מוסר [זען ישעיה 53:5] איז רַע פאַר דעם וואָס עזב [זען תהלים 22:2] דעם אַרְחַת, דער וואָס האָט פיינט תּוֹכַחַת וועט מות. 11 שְׂאוּל און אַבְדּוֹן זיינען פאַר ה', היינט ווי שוין די לֵב פון די בני אָדָם! 12 דער לֵץ האָט נישט אהב מע זאָל אים יכח, ער וויל נישט הלך צו חכמים. 13 אַ לֵב שְׁמַח יטב דעם פנים, און פון עֶצְבַת לֵב ווערט דאָס רוּחַ נכאה [נכא]. 14 דאָס לֵב פון דעם פאַרשטאַנדיקן בקש דַעַת, און דאָס פֿה פון די כסילים רעה זיך אויף טיפשות. 15 כל יְמֵי עֲנִי זיינען רעים, אָבער בַּיַי דעם וואָס האָט אַ טוב לֵב איז מְשׁוּתָה תמיד. 16 בעסער מעט מיט יראת ה', איידער אוצר רב מיט מְהוּמָה. 17 בעסער אַן אַרְחָה יָרֵק ווו אהבה איז דאָ, איידער אַ שׁוֹר אבס מיט שְׂנָאָה. 18 אַן איש חֲמָה גרה מְדוֹן, און אַן ארץ אפים שקט ריב. 19 דער דָּרֶךְ פון דעם עֶצֶל איז ווי מְשָׁכָה פון חֶדְקָה, אָבער דער אַרְחַת פון דעם ישרים איז אַ מְסָלוּל. 20 אַ בֵּן חכם דערפרייט דעם אָב, און אַ כסיל אָדָם איז מבזה אָמוֹ. 21 נאַרישקייט איז אַ שְׂמַחָה בַּיַי דעם וואָס איז חסר-לב, אָבער אַן איש תבונה הלך ישר. 22 אַן סוֹד ווערן מחשבות הַפֶּר [פרר], און דורך רב יועצים זיי קום. 23 אַן איש האָט שְׂמַחָה אין דעם ענטפער פון זיין פֿה, און אַ דבר אין עת--מה טוב! 24 דער אַרְחַת חיים איז למעלה פאַרן מְשָׁכִיל, כדי זיך סור פון שְׂאוּל מְטָה. 25 דאָס בית פון די גְּאָה ה' נסח, און ער נצב דעם גבול פון דער אלמנה. 26 תּוֹעֵבָה בַּיַי ה' זיינען מחשבות פון רַע, און טהר בַּיַי אים זיינען אַמְרֵי נְעָם. 27 זיין בית עֶכָר דער וואָס איז בצע נאָך בצע, און דער וואָס האָט פיינט מתנות וועט חיה. 28

דאָס לֵב פון דעם צדיק הָגָה צו ענה, און דאָס פֶּה פון רשעים הביע [נבע] רעות. 29 רחוק איז ה' פון רשעים, אָבער די תפילה פון צדיקים שמע ער. 30 מאור אין די אויגן איז דער וואָס דערפרייט דאָס לֵב, שְׂמוּעָה [זען ישעיה 53:1] טובה דשן דאָס עָצָם. 31 דאָס אָזן וואָס שמע צו דעם תוכחת פון חיים, וועט צווישן די חכמים לון. 32 דער וואָס פרע מוסר [זען ישעיה 53:5], מאס [זען תהלים 118:22] זיין נפש [זען "נפש" פון משיח ישעיהו 53:10], און דער וואָס שמע צו תוכחת, קנה [זען <https://www.youtube.com/watch?v=fNTGSQ3DcSc>] לב. 33 יראת ה' איז די מוסר [זען ישעיה 53:5] פון חכמה, און פאַר כבוד קומט עניוּת.

משלי 16

1 צו דעם אָדָם זיינען די מַעֲרָךְ פון לֵב, אָבער פון ה' איז דער מענה פון דער לשון. 2 כל דרכים פון אָן איש זיינען זָךְ אין זיינע אויגן, אָבער ה' תכן די רוחות. 3 גלל דינע מעשים אויף ה', און דינע מחשבות וועלן כון. 4 כל פעל ה' פאַר זיין צוועק, און אויך דעם רשע פאַרן יום רָעָה. 5 תועבה ביי ה' איז כָּל גְּבוּה לֵב; יָד לָיִד אים וועט נישט נָקָה ווערן. 6 דורך חָסֵד און אמת ווערט עָוֹן יִכָּפֵר, און דורך יראת ה' סור מען זיך פון רָע. 7 אַז ה' רצה די דרכים פון אָן איש, מאַכט ער אַפִּילוּ זיינע פיינט שלום מיט אים. 8 בעסער מעט דורך צדקה, איידער רב תבואות דורך לאַ מִשְׁפָּט. 9 דעם לֵב אָדָם חשב זיין דָרָךְ, אָבער ה' כון זיין צַעֲד. 10 אַ קָסָם איז אויפן מלכס ליפן, זיין פֶּה מַעַל נישט בייים משפט. 11 ריכטיקע פֶּלֶס און מאַזנים זיינען פון ה', זיין מַעֲשֵׂה זיינען כל אַבְנֵי פִּיס. 12 תועבה ביי מלכים איז צו עשה רָשָׁע, וואָרעם דורך צדקה כון דער פֶּסֶא. 13 דער רָצוֹן פון מלכים איז ליפן צָדָק, און דעם וואָס דבר די ישרים האָבן זיי אהב. 14 דער חֲמָה פון מלך איז אַ מלאך-המות, אָבער אָן איש חכם כפר אים. 15 אין אור פון מלכס פנים איז חיים, און זיין רָצוֹן איז ווי אַן עָב פון מלקוש. 16 זיך קנה [זען

<https://www.youtube.com/watch?v=fNTGSQ3DcSc>

[<https://www.youtube.com/watch?v=nAHkohvZzko>] חכמה! מה טוב איידער חרוץ און

זיך קנה [זען <https://www.youtube.com/watch?v=fNTGSQ3DcSc>]

[<https://www.youtube.com/watch?v=nAHkohvZzko>] בִּינָה איידער פֶּסֶף נבחר. 17 דער

מְסֻלָּה פֿון די ישרים איז זיך סור פֿון רַע, דער וואָס זיין שומר איבער זיין נפש [זען "נפש" פֿון משיח ישעיהו 53:10], נִצֵּר זיין דָּרָךְ. 18 פֿאַר שְׁבַר קומט גאָון, און פֿאַר אַ פֿשָׁלוֹן, אַ גְּבֵה רוח. 19 בעסער אַ שפּל רוח צווישן די ענוים, איידער חלק שלל [זען "שלל" ישעיהו 53:12] מיט די גאָים [גאה]. 20 דער וואָס שכל דעם דבר, וועט מצא טוב, און דער וואָס בטח זיך אויף ה', אַז אָשֶׁר איז צו אים! 21 די חכם לֵב איז קרא נְבוֹן, און מְתֵק פֿון די ליפֿן יסף לערנונג. 22 שְׁכָל איז אַ מְקוֹר חיים פֿאַר דעם וואָס האָט עס, און אָוֶלֶת איז אַ מוֹסֵר [זען ישעיהו 53:5] פֿאַרן נאָרן. 23 דאָס לֵב חכם שכל זיין פֿה, און יסף לערנונג אויף זיינע ליפֿן. 24 צוף דבש זיינען אָמְרֵי נַעֲם, זיס פֿאַר דער נפש [זען "נפש" פֿון משיח ישעיהו 53:10], און מְרַפָּא [זען ישעיהו 53:5] פֿאַרן עָצֶם. 25 פֿאַראַן אַ דָּרָךְ וואָס איז יָשָׁר בֵּינֵם אִישׁ, און זיין סוֹף זיינען דרכים פֿון מוֹת [זען "מוֹת" ישעיהו 53:9]. 26 דער נפש פֿון אַרבעטער עמל אין אים, וואָרעם זיין פֿה אכף אים אָן. 27 דער אִישׁ בליעל כרה [זען תהלים 22:17] https://www.youtube.com/watch?v=6Xnhzw_A9fU אויס רַעָה, און אויף זיין ליפֿן איז ווי אַן אִשׁ צָרֵב. 28 דער אִישׁ תהפֿכות שלח מְדוֹן, און דער נִרְגָן הפּריד [פרד] אלוף. 29 דער אִישׁ חמס [זען ישעיהו 53:9] פתה זיין רַע, און פירט אים אויפֿן דָּרָךְ לֹא טוב. 30 דער וואָס עצה די אויגן, איז דאָס וואס חשב תהפֿכות; דער וואָס קרץ די ליפֿן, וויל כלה רַעָה. 31 אַן עֲטָרֶת תפארת איז אַ שִׁיבָה; אויפֿן דָּרָךְ צדקה ווערט זי מצא. 32 בעסער דער וואס איז ארץ אפים איידער אַ גְבוּר, און דער וואָס משל איבער זיין רוח, איידער דער וואָס לכד אַן עיר. 33 אין חֵיק טול מען דעם גורל, אָבער פֿון ה' איז זיין כל משפט.

משלי 17

1 בעסער אַ פֿת חֶרֶב און שלוה דערבֵּי, איידער אַ בית מלא מיט זבחי-ריב. 2 אַן עֶבֶד משפּיל משל איבער אַ בֵּן מביש [בוש], און צווישן די אחים [זען "אחים" תהלים 22(22)-23(16)-22:17],

http://www.youtube.com/watch?v=6Xnhzw_A9fU, זען אויך ישעיהו 53:5; זכריה 12:10; משיח בן דוד דקרו חי אויפֿן בוים, שמואל ב [18:14] קריגט ער אַ חלק [זען ישעיהו 53:12] נחלה. 3 אַ מצרף פֿאַר פֿסוף, און אַ כּוֹר פֿאַר זָהָב, אָבער די לֵב בחן ה'. 4 דער מִרְע קשב זיך צו דער ליפֿן אָוֶן,

דער ליגנער און צו דער לשון פון הנה. 5 דער וואָס לעג אָן רש, חרף זיין באַשעפּער; דעם וואָס שמח זיך אויף אָן איד, וועט נישט נקה ווערן. 6 די עֶטְרַת פון זְקֵנִים זיינען קינדסקינדער, און די תפארת פון בָּנִים זיינען אבותם. 7 דעם נָבֵל נישט פּאַסט מיט שפּראַך פון כוח-הדיבור, נאָך ווינציקער דעם נדבן די שפּת-שֶׁקֶר. 8 אָן אָבן חן איז שוחד אין די אויגן פון זיין בעלן; ווהיין נאָר מע פנה זיך דערמיט שכל מען. 9 דער וואָס בקש אהבה, כסה פֶּשַׁע, און דער וואָס שנה גערייד, פרד אַלּוּף. 10 אַ גְעָרָה נחת מער אין אַ מִבִּין, ווי 100 קלעפּ אין נאָרן. 11 רַק מְרִי בקש רַע, אָבער אַ מְלֶאֶךְ אכזרי וועט שלח ווערן אויף אים. 12 בעסער אָן איש זאָל פגש אַ דֵב שפּול, און נישט אַ כָּסִיל מיט זיין אַנְלֶת. 13 דער וואָס שוב [זען "שוב" הושע 5-4:3; זכריה 7:13] אום רַעָה תחת [זען בראשית 22:13] טוֹבָה, וועט זיך נישט מוש רַעָה פון זיין בית. 14 ווי מע לאַזט פטר מִים איז דער אָנהייב פון מָדוּן; דעריבער, איידער דער ריב התגלע [גלע], לאַז נטש. 15 דער וואָס מאַכט צדק דעם שוילדיקן, און דער וואָס מאַכט שוילדיק דעם צדיק, זיי ביידע זיינען תועבה ביי ה'. 16 וואָס טויג מְחִיר אין דעם יָד כָּסִיל אויף צו קנה [זען

<https://www.youtube.com/watch?v=fNTGSQ3DcSc>

17 <https://www.youtube.com/watch?v=nAHkohvZzko>] חכמה, אַז קיין לֵב איז נישטא? 17 אין כל יַתּ איז רַע אָן אַהֵב, אָבער פאַר צָרָה איז אָן אַח ילד [זען ישעיה 7:14]. 18 אָן אָדָם חסר-לֵב איז דער וואָס תקע כּף, וואָס איז עָרֵב אָן עָרְבוּת פאַר זיין רַע. 19 דער וואָס האָט אהב מצה, האָט אהב פשע, דער וואָס הגבה [גבה] זיין פתח, בקש שֶׁבֶר. 20 דער וואָס האָט אָן עקש לֵב, וועט נישט מצא קיין טוֹב, און דער וואָס הפך מיט דער לשון, וועט נפל אין רַעָה. 21 דער וואָס ילד [זען ישעיה 7:14] אַ כָּסִיל, איז דאָס צו זיין תּוֹגָה, און דער אָב פון דעם נָבֵל האָט נישט קיין נחת. 22 אַ לֵב שְׂמֵחַ איז אַ גוטע גְּהָה, און אַ רוּחַ נְכֹאֵה [נכא] טריקנט אויס דאָס גָּרָם. 23 דער רַשֵׁעַ לקח אַ שוחד אויסן חֵיק, צו נטה די אַרחות מְשֻׁפֵּט. 24 פאַרן פנים פון מִבִּין איז חכמה, און די אויגן פון דעם כָּסִיל זיינען אין קצה-אַרְץ. 25 אַ כַּעַס פאַר אָבִיו איז אַ בֵּן כָּסִיל, און אַ מֵר פאַר זיין יולדת. 26 קיין טוֹב קומט נישט אַרויס פון עָנוּש אויך דעם צדיק, צו נכה נדיבים פאַר יִשְׂרָאֵל. 27 דער וואָס ידע [זען "ידע" דניאל 9:25; ישעיהו 53:3] יַדְעַת, חשך זיינע אָמֵר, אָן איש תּבוּנָה איז קר-רוּחַ. 28 אַפִּילוּ אָן אָוִיל אַז ער חרש ווערט חשב חכם; דער וואָס אטם זיינע ליפן, אַ נְבוֹן.

1 דער וואָס נפרד [פרד] זיך, איז בקש תאוה; ביי כל תושֶׁיה וויל ער זיך התגלע [גלע]. 2 דער כסיל וויל נישט חפץ אין תבונה, נאָר אַז זיין לב זאָל גלה ווערן. 3 אַז דער רשע בוא, בוא אויך בויז, און מיט קלון חרֶפָה. 4 טיפע מים זיינען די דברים פון אַ פֶּה איש, אַ נחל נִבֵּעַ [נבע] איז דער מְקוֹר פון חכמה. 5 קיין טוב קומט נישט אַרויס פון משׁואַ פְּנִים פון דעם רשע, כדי צו נטה דעם צדיק [זען משיח דער צדיק, ישעיהו 53:11] ביים משפט. 6 די ליפן פון דעם כסיל בוא מיט ריב, און זיין פֶּה קרא צו מהלמות. 7 דאָס פֶּה פון דעם כסיל איז מחתה פאַר אים, און זיינע ליפן זיינען אַ מוקש פאַר זיין נפש [זען "נפש" פון משיח ישעיהו 53:10]. 8 די דברים פון דעם נִרְגָן [רגן] זיינען ווי מתלהמים, און זיי ירד אין די חדרי בטן. 9 אויך דער וואָס איז התרפה אין זיין מְלֶאכָה, איז אַח צו בעל משחית. 10 אַ מגדל עֵז איז דער שֵׁם פון ה', צו אים רוץ דער צדיק און ווערט נְשָׁבַב [שגב]. 11 דער הוון פון דעם עושר איז זיין קִרְיָה עֵז, און ווי אין אַ הויכער חוֹמָה איז ער אין זיין מְשֻׁכֵּית. 12 פאַר שֶׁבֶר ווערט גבה דעם לֵב איש, און פאַר כבוד קומט עֲנִיוּת. 13 דער וואָס שוב אַ זאָך אַיידער ער האָט שמע, איז דאָס פון אים אַ אַוֶּלֶת און כְּלֶמֶה. 14 רוּחַ איש קען כול זיין מְחֻלָּה, אָבֵעֵר אַ רוּחַ נכאה, ווער קען עס נשא [זען ישעיהו 53:4]? 15 דאָס לֵב נבון קנה [זען <https://www.youtube.com/watch?v=fNTGSQ3DcSc>]

16 מתן אָדָם הרחיב [רחב] פאַר אים, און זי הנחה [נחה] אים פאַר גְדֻלִים. 17 צדיק איז דער ראשון אין זיין טענה, ביז זיין רֵעַ בוא און חקר אים. 18 דער גורל שבת מְדֻנָן, און צווישן די עצומים [עצום] הפריד [פרד] ער. 19 אַן אַח נפשע [פשע] איז שווערער צו געווינען ווי אַ קריה עֵז, און מדונים [מדון] זיינען ווי בְּרִיחַ פון אַ אַרְמוֹן. 20 פון דער פרי פון אַ פֶּה איש וועט זיך שֶׁבַע [זען ישעיהו 53:11] זיין בטן, פון תבואה פון זיינע ליפן וועט ער זיך שֶׁבַע. 21 מְוֵת [זען "מות" ישעיהו 53:9] און חיים זיינען אין דער מאַכט פון דער לשון, און אירע אהבים וועלן אכל איר פרי. 22 דער וואָס האָט מצא אַן אִשָּׁה, האָט מצא טוב, און פוק רצון פון ה'. 23 תחנונים דבר דער רֶשַׁ [רוש], אָבֵעֵר דער עושר ענה עֲזוֹת [עז]. 24 פאַראַן רַעִים אויף זיך צו התרועע און פאַראַן אַן אַהב מער דבק פון אַן אַח.

1 בעסער אַ רש [רוש] וואָס הלך אין זיין תם, איידער דער וואָס האָט עקש ליפן, און איז אַ פסיל. 2 אויך, אז די נפש זיין אָן דַעַת איז נישט טוב, און דער וואָס אויף מיט די רגלים [זען תהלים 22:17], הוּטא. 3 אַנְלַת אָדָם סלף זיין דַרְךְ, אָבער אויף ה' זעף זיין לֵב. 4 הוּן יסוף רַעִים רבים, און דער דַל ווערט פֿרד פון זיין רַע. 5 אַן עד שקרים וועט נישט נקה ווערן, און דער וואָס פוח מיט קָזָב, וועט נישט מלט ווערן. 6 רבים חלה די פני נדבן, און איטלעכער איז אַ רַע צו דעם געבער. 7 כל אחים [זען "אחים" תהלים 22(22)-23(16) 22:17],

http://www.youtube.com/watch?v=6Xnhzw_A9fU, זען אויך

ישעיהו 53:5; זכריה 12:10; משיח בן דוד דקרו חי אויפן בוים, שמואל ב 18:14] פון דעם רש [רוש] האָבן אים שנא, און ווי שוין רחק זיך פון אים זיינע רַע! דער וואָס רדף זיך מיט אמרים, נאָך זיי זענען נישט דאָרט. 8 דער וואָס

קִנְהָ [זען קנה <https://www.youtube.com/watch?v=fNTGSQ3DcSc>]

<https://www.youtube.com/watch?v=nAHkohvZzko>] זיך לֵב, האָט אהב זיין נפש [זען "נפש" פון משיח ישעיהו 53:10], דער וואָס זיין שומר איבער תְּבוּנָה, וועט מצא טוב, 9 אַן יַד שְׁקָרִים וועט נישט נקה ווערן, און דער וואָס פוח כזבים, וועט אבד [זען יוחנן 3:16]. 10 תענוג נאָה נישט פאַרן כסיל, היינט ווי שוין פאַר אַן עָבֵד צו משל איבער שָׁרִים! 11 דער שכל אָדָם איז ארץ זיין אף, און תפארת פאַר אים איז צו עבר על פשע [זען ישעיה 53:5]. 12 אַ נהם ווי פון אַ כפיר איז דעם זעף מלך, און ווי טוי אויפן עשב זיין רצון. 13 הָוָה פאַר אָבִיו איז אַ בֵּן כסיל; און ווי דַלְף טרד זיינען די מְדַנְן פון אַן אִשָּׁה. 14 בית און הוּן איז נחלה פון אבות, אָבער אַן אִשָּׁה שְׁכַל איז פון ה'. 15 פּוּלְקִיִּט [עצלה] נפל אַ תרדמה, און אַ נפש רַמְיָה וועט רעב. 16 דער וואָס זיין שומר איבער דאָס מצוה, זיין שומר איבער זיין נפש [זען "נפש" פון משיח ישעיהו 53:10], דער וואָס בזה זיינע דרכים, וועט מות. 17 דער וואָס חנן דעם דַל, לוח ה', און זיין גְּמוּל וועט ער אים שלם. 18 יסר בְּנֵדָה, ווען עס איז נאָך דאָ אַ תְּקוּנָה, אָבער זאָלסט זיך נישט נשא דיין נפש צו מות אים. 19 אַ גדל חֲמָה מוז נשא [זען ישעיה 53:4] די עֵנֶשׁ [זען "עֵנֶשׁ" מתי 25:46], וואָרעם אַז דו ווילסט אים נצל, מאַכסטוּ נאָך יסף. 20 שמע עצה, און קִבַּל מוסר [זען ישעיה 53:5], כדי דו

זאָלסט חָכֶם זײַן אין דײַן אַחרית. 21 רבֿות מחשבות זײַנען אין לֵב אײַש, אָבער
עצה ה', ער וועט קום. 22 די תאוּוה פֿון אָדָם איז זײַן חסד; און בעסער אן אַ
רָש [רוש] אײדער אַ ליגנער. 23 יראת ה' פֿירט צום חיים, און לון שבע [זען
ישעיה 53:11], און ווערט נישט פֿקד מיט קיין רָע. 24 אַז דער עָצֵל טמן זײַן יָד
אין שיסל, וויל ער זי נישט שוב צו זײַן פֿה. 25 נכה [זען ישעיה 53:4] דעם לֵץ,
ווערט דער פֿתִי ערם, און יכח! דעם נכון, לערנט ער דַעֵת. 26 אַ בֵּן וואָס
ברענגט בוש און חפר, שדד אָביו, ברח אָמו. 27 הדל, בְּנֵי צו שמע מוסר [זען
ישעיה 53:5] און שגה פֿון די אמרים פֿון דַעֵת. 28 מְשֻׁפֵּט לֵץ פֿון דעם עֵד
בְּלִיעֵל, און אָוּן בלע דאָס פֿה פֿון די רשעים. 29 כּוּן פֿאַר די לצים [ליץ] זײַנען
שפטים, און קלעפֿ פֿאַרן גֵוּ פֿון די כסילים.

משלי 20

1 אַ לֵץ [ליץ] איז דער ווײַן, אַ הִמָּה [המה] דער שֶׁכֶר, און איטלעכער וואָס
שגה זיך דערמיט, איז נישט חכם. 2 אַ נְהֵם ווי פֿון אַ כֶּפֶיר איז דעם אִימָה
מלך, דער וואָס התעבר אים חטא זײַן נפש [זען נפש פֿון משיח אן אשם
ישעיהו 53:10]. 3 אַ כבוד פֿאַר אַן אײַש איז זיך ישב פֿון ריב, אָבער איטלעכער
אָויל התגלע [גלע]. 4 דער עָצֵל חרש נישט אום ווינטער, און אין קציר שאל
ער, און האָט גאַרנישט. 5 מִים עָמֵק איז דער עצה אין אַ לֵב אײַש, אָבער אַן
אײַש תְּבוּנָה דלה [עצה] אַרויס. 6 רב אדם קרא אויס איטלעכער זײַן חסד,
אָבער אַן אײַש אמונים ווער קען מצא? 7 אין זײַן תֵּם הלך דער צדיק; אַז אָשֶׁר
צו זײַנע בָּנִים נאָך אים! 8 דער מלך וואָס ישב [זען "ישב" הושע 5-4:3; זכריה
6:11-13] אויפן כֶּסֶא דין [זען קור"ב 5:10], זרה מיט זײַנע אויגן כל רָע. 9 ווער
קען אמר: איך האָב זכה מײַן לֵב, איך בין טהר פֿון מײַנע חֲטָאת? 10 אָבֵן
וְאָבֵן, אִיפֹּה וְאִיפֹּה, זיי ביידע זײַנען תּוֹעֵבָה בֵּי ה'. 11 שוין אַ נער ווערט נכר
אַן זײַנע מַעֲלָל, אויב זָך און אויב יָשָׁר איז זײַן פֿעל. 12 דאָס אָוּן וואָס שמע,
און דאָס אויג וואָס ראה, זיי ביידע האָט ה' עשה. 13 זאָלסט נישט אהב
שלאָף, כדי זאָלסט נישט ירש ווערן, פֿקח דײַנע אויגן, וועסטו האָבן לָחֶם צו
שבע [זען ישעיה 53:11]. 14 רָע! רָע! אמר דער קוֹנָה [זען קנה

<https://www.youtube.com/watch?v=fNTGSQ3DcSc>

[זען ישעיה 53:11], און אָזֵל, דעמאָלט הלל ער
זיך. 15 פֿאַראַן זָהב און רב פֿנינים, אָבער די טײַערסטע צירונג זײַנען ליפֿן

מיט דעם. 16 לקח זיין בגד, אויב ער איז ערב געווען פאר א זר, און חבל זיין משפון פאר דער נכריה. 17 זיס איז צו איש לַחֵם פון שֶׁקֶר, אָבער דערנאָך ווערט זיין פֿה מלא מיט חצץ. 18 מחשבות דורך עצה כון, און מיט תחבולות עשה מלחמה. 19 אַ רכילות-טרַיבער גלה סוד, און מיט דעם וואָס האָט פתה ליפן זאָלסטו זיך נישט התערב. 20 דער וואָס קלל [זען גלט' 3:13] אָביו און אָמו, וועט זיין גר דעך ווערן אין אָשון חֶשֶׁךְ. 21 אַ נחלה וואָס בהל אין אָנהייב, וועט איר אחרית זיין נישט ברך. 22 זאָלסט נישט אמר: איך וועל שלם רע; קוה צו ה', און ער וועט זיך ישע. 23 תזעבה ביי ה' איז אָבן וָאָבן, און פון מאַזנים מִרְמָה [זען ישעיה 53:9] קומט נישט קיין טוב. 24 פון ה' זיינען דעם מצעד גָבֵר, און וואָס פאַרשטייט דער אָדָם זיין דֶרֶךְ? 25 אַ מוקש פאַר אָדָם איז זיך לע [לוע]: קִדְשׁ! און נאכן נדרים [נדר] צו בקר. 26 אַ מלך חכם זרה די רשעים, און ער שוב [זען "שוב" הושע 5-4-3; זכריה 13:7] אויף זיי דעם אוֹפֶן. 27 אַ גֵר פון ה' איז דעם נשמה אדם, עס חפש דורך כל חדרים פון בֶּטֶן. 28 חֶסֶד און אמת נצר דעם מלך, און ער סעד מיט חֶסֶד זיין כֶּסֶף. 29 די תפארת פון בחורים איז זייער כוח, און די הדר פון זקנים איז שִׁבָּה. 30 חבורה [זען ישעיה 53:5] פִּצַּע זיינען אַ המריק פון רע, דאָס מכּוֹת [מִכָּה] אין חדרים אין בֶּטֶן.

משלי 21

1 פֶּלֶג מַיִם איז דעם לֵב מִלֶּךְ אין יָד ה', ווהין ער חפץ [זען מלאכי 3:1], נטה ער עס. 2 כל דֶרֶךְ פון איש איז יֶשֶׁר אין זיינע אויגן, אָבער ה' תכן די לֵב. 3 עשה צדקה און משפט איז נבחר [בחר] ביי ה' ווי זבת. 4 רים אויגן און אַ רחב לֵב--גֵר [ניר] רשעים איז חטאת. 5 די מחשבות פון חרוץ פירן רק צו מוֹתֵר, און איטלעכער וואָס איז אָךְ רק צו מחסור. 6 אוצרות פעל דורך אַ לשון שֶׁקֶר זיינען הֶבֶל נדף; די וואָס בקש זיי [בקש] דעם מָוֶת [זען "מות" ישעיהו 53:9]. 7 דער שֹׂד פון די רשעים גרר זיי, ווייל זיי מאן צו עשה מִשְׁפָּט. 8 הפכפך איז דעם דֶרֶךְ איש און וָזֵר, אָבער דער זֶךְ, זיין פעל איז יֶשֶׁר. 9 בעסער ישב [זען "ישב" הושע 5-4-3; זכריה 13-11:6] אויף אַ פִּנֵּת גָּג, איידער אין בית חֶבֶר מיט אַן אָשָה פון מדינים. 10 די נפש [זען "נפש" פון משיח ישעיהו 53:10] פון דעם רשע אוה רע, זיין רע ווערט נישט חנן אין זיינע אויגן. 11 אַז מע ענש [זען מתי

25:46 דעם לַי, ווערט דער פֿתִי חכם; און אַז מע שכל דעם חכם, לקח ער דַעַת. 12 אַז דער צדיק האָט שכל בית רָשע, סלף ער די רשעים צו רַע. 13 דער וואָס אטם זײַן אַזן פֿאַר דעם זעקה דַל, וועט ער אויך קרא, און נישט ענה ווערן. 14 אַ מתן אין סִתֵר כפה דעם אף, און שוחד אין חֵיק, דעם חֲמָה עז. 15 אַ שִמחה פֿאַרן צדיק איז עשֶׂה מְשֻפֵּט, און אַ מְחִתָּה פֿאַר די וואָס פעל אָון. 16 אַן אָדָם וואָס תעה **[זען ישעיה 53:6]** פון דעם דַרְךְ פון שכל, וועט נוח אין דעם קהל פון רפאים. 17 דער וואָס האָט אהב שִמחה, ווערט אַן איש מְחִסּוֹר, דער וואָס האָט אהב וויין און שָמֹן, ווערט נישט רײַך. 18 א כֶּפֶר **[אויך זען אנדערן ווארט כֶּפֶר, ויקרא 17:11; די גאָוּלִים זענען אומזיסט יצִדֵק עִם ה' צוליב די פְּדוּת פון דער אויסלייזונג פון רבי מלך המשיח, ישעיהו 53:11]** פֿאַר דעם צדיק איז דער רָשע, און תחת **[זען בראשית 22:13; ישעיה 53:7]** די ישרים קומט דער בּוֹגֵד. 19 בעסער צו ישב **[זען "ישב" הושע 3:4-5; זכריה 6:11-13]** אין אָרֶץ מדבר, איידער מיט אַן אֲשֶׁה פון מְדוּן און כעס. 20 אוצר נחמד און שָמֹן איז אין דער נֹה פון דעם חכם, אָבער דער כסיל אָדָם בלע עס. 21 דער וואָס רדף זיך נאָך צדקה און חֶסֶד, מצא חיים, צדקה, און כבוד. 22 דער חכם עלה **[זען ישעיה 53:2]** אַן עיר פון גיבורים, און מאכט ירד עז מְבִטָח. 23 דער וואָס זײַן שומר איבער זײַן פֿה און זײַן לשון, זײַן שומר איבער פון צרות זײַן נפש **[זען "נפש" פון משיח ישעיהו 53:10]**. 24 דער יְהִיר בַּעַל-גאוּוה, שמו איז לַי, דער וואָס עשֶׂה זיך מיט עֲבָרָה זְדוּן. 25 די תאוּוה פון דעם עֲצֵל מות אים, ווייל זײַנע יד **[זען "יד" תהלים 22:17]**;

http://www.youtube.com/watch?v=6Xnhzw_A9fU] מַאָן צו עשֶׂה. 26 כל הַיּוֹם אוה דער תאוּוה, אָבער דער צדיק נתן און חֶשֶׁךְ נישט. 27 דאָס זבח פון די רשעים איז תועבה, היינט ווי נאָך אַז מע ברענגט עס מיט אַ זְמָה! 28 אַן עַד כְּזָבִים ווערט אבד **[זען יוחנן 3:16]**, אָבער דער איש שוֹמֵעַ דבר לְנִצָּח. 29 דער איש רשע עזז זײַן פנים, אָבער דער יֶשֶׁר, ער ווייסט זײַן דַרְךְ. 30 נישטא קיין חכמה און קיין תְּבוּנָה און קיין עֲצָה אַקעגן ה'. 31 דער סוּס ווערט כּוֹן פֿאַר דעם יום מלחמה, אָבער די תְּשׁוּעָה איז פון ה'.

משלי 22

1 אַ שֵׁם איז נבחר פון רב עשירות, אַ חן טוב, פון כֶּסֶף און פון זָהָב. 2 עשיר

און רש נפגש [פגש] זיך אין דעם: זיי ביידן האָט ה' באַשאַפן. 3 דער ערום
ראה רעה, און סתר זיך, און די פתיים עבר ווייטער, און ווערן ענש [זען מתי
25:46]. 4 דער לויין פון עֲנִיָּה--פון יראת ה', איז עשירות, און כבוד, און חיים. 5
צן און פח זינען אויפן דָרְךָ פון דעם עֲקֹשׁ; דער וואָס זיין שומר איבער זיין
נפש [זען "נפש" פון משיח ישעיהו 53:10], זאָל זיך רחוק פון זיי. 6 חֲנֹךְ דעם
נַעַר אויף זיין דָרְךָ; אַפִּילוֹ אַז ער וועט זקן ווערן, וועט ער זיך נישט סור

דערפון [זען <https://www.youtube.com/watch?v=40e9WmXQm1c>]

7 דער עושר משל איבער די רשים [רוש], און דער לייער איז עֲבָד בַּיִם איש מְלוּהָ. 8 דער וואָס זרע עֲוֹלָה וועט
קצר אָוֹן, און די שֶׁבֶט [זען בראשית 49:10] פון זיין עברה וועט כלה ווערן. 9
דער וואָס האָט אַ טוֹב אויג, ער ווערט ברך, ווייל ער נתן פון זיין לֶחֶם דעם
דָל. 10 גרש דעם לֵץ [<https://www.youtube.com/watch?v=HfTy6L0dmqo>], און מְדוֹן
וועט יצא, און דין און קלון וועלן שבת. 11 דער וואָס האָט אהב לֵב טהר,
וואָס האָט חן אויף די ליפן, דער מלך איז זיין רֵעַ. 12 די אויגן פון ה' זיין נצר
איבער דַעַת, און ער סלף די דברים פון דעם בִּגְד. 13 דער עֲצֵל אמר: אַן אָרִי
איז דערויסן, איך וועל אין חוץ רחוב נרצח [רצח] ווערן. 14 אַ שׁוֹחֵה עֲמֹק איז
דאָס פֶּה פון זָרוֹת [זור], דער זעום [זעם, זען רומ' 1:18]

https://www.youtube.com/watch?v=TTp_fEgDEvE

ה' נפל אריין אהין. 15 אַוֹלָת איז
קֶשֶׁר בַּיִם דעם לֵב נער [זען <https://www.youtube.com/watch?v=kt2KKK-0MNQ>], די
שֶׁבֶט [זען בראשית 49:10] מוֹסֵר [זען ישעיהו 53:5] וועט זי רחוק פון אים. 16
דער וואס עשק דעם דָל, כדי בַּיִם אים רבה זיך, און דער וואס נתן צו דעם
עושר, זיי קומען בלויז צו מחסור. 17 נטה דיין אָזוֹן, און שמע די דברים פון די
חכמים, און דיין לֵב זאָלסטו שית צו מִיִּין דַעַת. 18 וואָרעם נעים וועט זיין, אַז
דו וועסט זיי זיין שומר איבער אין דיין בטן, אַז זיי וועלן יחדו זיין כון אויף
דיינע ליפן. 19 כדי דיין מְבֹטָח זאָל זיין אויף ה', האָב איך עס הַיּוֹם דִּיך
געמאכט ידע, יאָ דִּיך. 20 אמנם איך האָב דיר כתב שלישים, מיט מועצה און
דַעַת. 21 כדי דִּיך צו מאַכן ידע די קשט אַמְרֵי אמת, כדי זאָלסט שוב אמרים
אמת די וואָס האָבן דִּיך שלח [זען "שלח" מלאכי 3:1]. 22 זאָלסט נישט גזל
דעם דָל, ווייל ער איז דָל, און נישט דכא [זען ישעיהו 53:5] דעם עָנִי אין שער.
23 וואָרעם ה' וועט זיך ריב זייער ריב, און קבע זייערע קבע דאָס נפש [זען
נפש פון משיח אן אשם ישעיהו 53:10]. 24 זאָלסט זיך נישט רעה מיט אַ בַּעַל

אף, און מיט אן איש חמות זאָלסטו נישט בוא; 25 טאָמער וועסטו אלף זיינע ארחת, און וועסט לקח אַ מוקש פאַר דיין נפש [זען "נפש" פון משיח ישעיהו 53:10]. 26 זאָלסט נישט זיין פון די וואָס תקע כף, פון די וואָס זיינען ערב פאַר מְשָׁאָה. 27 אַז דו וועסט נישט האָבן צו שלם, לָמָּה זאָל מען לקח דיין מְשָׁב פון אונטער דיר? 28 זאָלסט נישט סוג דעם גבול עולם [זען <https://www.youtube.com/watch?v=nAHkohvZzko>], וואָס זיינע אבות האָבן עשה. 29 זעסטו אן איש מְהִיר אין זיין מְלָאכָה, וועט ער יצב פאַר מלכים; ער וועט נישט יצב פאַר חָשָׁד.

משלי 23

1 אַז דו ישב זיך צו לחם מיט אַ מושל [זען מיכה 5:1], זאָלסטו גוט פאַרשטיין [בין] אָשֶׁר דו האָסט פאַר דיר; 2 וואָרעם דו שים אַרײַן אַ שִׁכּוּן אין דער קעל, אויב דו ביסט אַ בַּעַל נֶפֶשׁ. 3 זאָלסט נישט התאוה [אוה] נאָך זיינע מטעם, וואָרעם דאָס איז לָחֶם כָּזָב. 4 זאָלסטו זיך נישט יגע צו ווערן רײַך; פון דיין אייגן בִּינָה חדל זיך. 5 עוף זיינע אויגן דערויף, און שוין איז עס נישטא; וואָרעם עשה כנפים [כנף] עשה עס [עשירות] זיך, ווי אַ נֶשֶׁר וואָס עוף צום שָׁמַיִם. 6 זאָלסט נישט לחם דאָס לָחֶם פון דעם וואָס האָט אַ רַע עֵינָן, און זאָלסט נישט אוה נאָך זיינע מטעם; 7 וואָרעם עס איז אַזוי ווי ער וואָלט שְׁעַר בְּנִפְשׁוֹ; אכל און שתה! אמר ער צו דיר, אָבַעַר זיין לֵב איז נישט מיט דיר. 8 דיין ביסן וואָס דו האָסט אכל, וועסטו אויספֿייען [זען התג' 3:16], און האָסט שחת זיינע זיסע רײַד. 9 אין די אוזנים פון דעם פסיל זאָלסטו נישט דבר [זען "דבר" ישעיהו 7:10-14] וואָרעם ער וועט בוז דעם שְׁכָל פון זיינע מְלָה. 10 זאָלסט נישט הסיג [סוג] דעם גבול עולם [זען

<https://www.youtube.com/watch?v=nAHkohvZzko>], און אין די שְׂדֵה פון יתומים זאָלסטו נישט בוא; 11 וואָרעם זייער גואל [זען איוב 19:25-26]; יוח"א 4:14

<https://www.youtube.com/watch?v=ZaHi0zuNXIU>

זייער ריב אקעגן דיר. 12 לייג צו דיין לֵב צו מוסר [זען ישעיה 53:5], און זיינע אוזנים צו אָמַר פון דַעַת. 13 זאָלסט נישט מנע מוסר פון דעם נער; אַז דו וועסט אים נכה [זען "נכה" ישעיה 53:4] מיט דער שבט [זען בראשית 49:10],

וועט ער נישט מות. 14 דו וועסט אים נכה [זען "נכה" ישעיה 53:4] מיט דער שבת, און וועסט נצל [זען "נצל" מיכה 4:10; 5:1] זיין נפש [זען "נפש" פון משיח ישעיהו 53:10] פון שאול [זען

https://www.youtube.com/watch?v=TTp_fEgDEvE. 15 בְּנִי, אַז דִּיין לֵב וועט זיין חָכָם, וועט אויך מײַן לֵב זיך שמח. 16 און מײַנע כְּלִיָּה וועלן עלז, אַז דײַנע ליפן וועלן דבר [זען "דבר" ישעיהו 14-10:7] די מײַשר. 17 זאָל דײַן לֵב נישט מקנא זיין די חָטָאִים, אָבער בלויז די יראת ה' כל היום. 18 וואָרעם באמת יש אחרית [עולם-הבא], און דײַן תקוה וועט נישט כרת [זען "כרת" דניאל 9:26] ווערן. 19 שמע צו, בֵּן מײַנער, און ווער חָכָם, און אָשר אויפן דָּרָךְ דײַן לֵב [זען https://www.youtube.com/watch?v=l2qdy_6J8I8

<https://www.youtube.com/watch?v=fNTGSQ3DcSc>. 20 זאָלסט נישט זיין פון די וואָס סבא וויין, פון די וואָס זלל זיך אָן מיט בָּשָׂר [זען https://www.youtube.com/watch?v=TTp_fEgDEvE]; 21 וואָרעם אַ סָבָא און אַ זאָל ווערט פאַראַרימט. און שמאַטעס קליידט אָן נומָה. 22 שמע צו אָבִיך וואָס האָט דיך ילד [זען ישעיה 7:14], און זאָלסט נישט בוז [זען "בוזה" ישעיה 53:3] אָמָךְ אַז זי איז אַלט. 23 קנה [זען קנה <https://www.youtube.com/watch?v=fNTGSQ3DcSc>

<https://www.youtube.com/watch?v=nAHkohvZzko> אמת, און זאָלסט עס נישט מכר; חכמה, און מוסר [זען ישעיה 53:5], און בינה. 24 גיל גיל דער אָב פון דעם צדיק, און דער וואָס האָט ילד [זען ישעיה 7:14] אַ חָכָם שמח זיך מיט אים. 25 זאָל זיך שמח אָבִיך און אָמָךְ, און זאָל קוועלן דײַן געווינערין. 26 נתן [זען ישעיהו 7:14; 9:5; 9:5; חגי 2:7-9] מיר, בְּנִי, דײַן לֵב, און דײַנע אויגן זאָלן זיין נצר איבער מײַנע דרכים. 27 וואָרעם אַ שוּחָה עָמַק איז אַ זונה] <https://www.youtube.com/watch?v=xzfGrdUPzRs>

https://www.youtube.com/watch?v=TTp_fEgDEvE], און אַ בָּאָר צָרָה [צר] איז די נְכָרָה. 28 דערצו אָרב זי ווי אַ רויבער, און מערט בּוֹגְדִים צווישן אָדָם. 29 בײַ וועמען איז אזוי [זען יהודה 1:11]? בײַ וועמען איז אָבוּי? בײַ וועמען מָדוּן? בײַ וועמען שׂיח? בײַ וועמען פֶּצַע חָנָם? בײַ וועמען חֲכָלִילוֹת אויגן? 30 בײַ די וואָס אַחר [זען לוקס 24:49] "פאַרבלייבן" <https://www.youtube.com/watch?v=hb3PLE1n7Cg>

https://www.youtube.com/watch?v=0_s6g4JKQFQ

זיך ביים וויין, ביי די וואָס בוא <https://www.youtube.com/watch?v=fAdecZTfc4g> חקר דעם ממשך. 31 זאָלסט נישט ראה אויפן וויין ווי ער רויטלט זיך, ווי ער נתן אין כּוּס זיין עין, ווי ער גליטשט זיך גלאַטיק אַראָפּ. 32 אין זיין אחרית וועט ער ווי אַ נחש נשך, און ווי אַ צפּעוֹנִי וועט ער הפּריש [פרש]. 33 דייןע אויגן וועלן ראה זרות [זור], און דיין לב וועט דבר [זען "דבר" ישעיהו 7:10-14] תּהִפְכֶּה; 34 און וועסט זיין ווי איינער וואָס שכב אין לב ים, אָדער ווי איינער וואָס שכב אויף ראש חֵבֶל. 35 זיי האָבן מיך נכה [זען ישעיהו 53:4], און מיר האָט נישט וויי חֶלָה; זיי האָבן מיך הלם, און איך האָב נישט ידע; ווען קויף [זען דניאל 12:2] זיך איך, כדי וועל איך עס [וויין] נאָך ווידער בקש.

משלי24

1 זאָלסט נישט זיין מקנא אַנְשֵׁי רָעָה, און זאָלסט נישט אוה צו זיין מיט זיי <https://www.youtube.com/watch?v=LTgiS8WxdFE>
<https://www.youtube.com/watch?v=Sr5vcLaqfhc>
<https://www.youtube.com/watch?v=rgdehAR7j9g>
<https://www.youtube.com/watch?v=HDjLyl-EFd0>
<https://www.youtube.com/watch?v=qRLqRduYxMI>
<https://www.youtube.com/watch?v=Y0el97jy340>
2 וואָרעם שׂד הָגָה זייער לב, <https://www.youtube.com/watch?v=ISFORVIdwUU>, און עָמֵל דבר [זען "דבר" ישעיהו 7:10-14] זייערע ליפן. 3 מיט חכמה ווערט אַ בית בנה [זען "בנה" דניאל 9:25], און מיט תּבוּנָה ווערט עס כּוּן; 4 און דורך דַעַת ווערן די חדרים מלא מיט כל הוֹן יָקָר און נְעִים. 5 אַ גִּבֹּר-חֶכֶם איז אין עוֹז, און אַן איש דַעַת אַמֵץ כֹּחַ; 6 וואָרעם מיט תּחִבֵּלָה מוזטו עשה דיין מלחמה [זען אויך <https://www.youtube.com/watch?v=gLSyahTesDo>]
<https://www.youtube.com/watch?v=X5Ky1A1ih9U>, און תּשׁוּעָה קומט דורך רב יועצים [יועץ, זען ישעיהו 9:5]. 7 צו הויך פאַר דעם אָויל איז חכמה, אין שער פתח ער נישט זיין פֶּה. 8 דער וואָס חשב צו רעע, אים וועט מען קרא בַעַל-מְזֻמוֹת. 9 די זְמָה פון אַוֶּלֶת איז חטָאת, און א תּוֹעֵבָה ביי אָדָם איז דער לֵץ. 10 לאַזטו זיך אָפּ אין יום צָרָה, איז דיין כּוּחַ צָר. 11 זיי נצל [זען "נצל" מיכה 4:10; 5:1] די וואָס ווערן לקח [זען "לקח" ישעיהו 53:8; זכריה 13-11:6; 11:13] צום מָוֶת [זען "מות" ישעיהו 53:9], און די וואס מוט צום הרגען, דו

חֲשׂוֹד! 12 אַז דו וועסט אמר: מיר האָבן דאָך דערפון נישט ידע, באמת, דער וואס תכן די לב, ער וועט מערקן, און דער ניצר [נצר] פון דיין נפש [זען "נפש" פון משיח ישעיהו 53:10], ער וועט ידע, און וועט שוב [זען "שוב" הושע 5-4-3; זכריה 13:7] אָדס לויט זיינע פֿעל [זען רומ' 2:6]. 13 אכל, בְּנִי, דבש, ווייל עס איז טוב, און נֶפֶת וואָס איז מְתוּק פֿאַר דיין חַד; 14 אַזוי דִּיעָה [ידע]! איז חכמה פֿאַר דיין נפש [זען "נפש" פון משיח ישעיהו 53:10], אַז דו האָסט זי מצא וועט זיין אחרית, און דיין תקוה וועט נישט כרת [זען "כרת" דניאל 9:26] ווערן. 15 זאָלסט נישט ארב, רשע, אויף דער נְוָה פון דעם צדיק, זאָלסט נישט שדד זיין רַבֵּץ; 16 וואָרעם 7 מאל נפל דער צדיק, און קום! און די רשעים ווערן כשל אין רָעָה. 17 אַז דיין אויב נפל, זאָלסטו זיך נישט שָׁמַח, און אַז ער ווערט כשל, זאָל נישט גיל דיין לב; 18 וואָרעם ה' וועט ראה, און עס וועט רעע זיין אין זיינע אויגן, און ער וועט שוב פון אים זיין אף. 19 זאָלסט זיך נישט חרה וועגן די מְרַעִים, זאָלסט נישט מקנא זיין די רשעים; 20 וואָרעם דער רָע וועט נישט האָבן קיין אחרית, דאָס יֵר פון די רשעים וועט דעך ווערן. 21 האָב יראת ה', בְּנִי, און [ירא] פֿאַרן מלך, מיט שוֹנִים [שנה] זאָלסטו זיך נישט התערב [ערב]; 22 וואָרעם פֿתאָם וועט קום אַיִד, און ווער ידע [זען "ידע" דניאל 9:25; ישעיהו 53:3] דאָס פֿיד פון זיי ביידן? 23 אויך די דאזיקע זיינען פון די חכמים. פון משוֹא פנים אין אַ משפט קומט נישט אַרויס קיין טוב. 24 דער וואָס אמר צום רָשָׁע: דו ביסט צדיק, נקב [זען

<https://www.youtube.com/watch?v=B6ZdKVuOidg>] אים עֲמִים, זָעם אים לְאֲמִים [לאם]. 25 אָבער די וואָס יכת, זיי איז נעם, און אויף זיי בוא אַ ברכה פון טוב. 26 די ליפן דאָרף מען נשק [זען תהלים 2:12] דעם וואָס שוב די דברים נכחים [נכח]. 27 כון אין חוץ דיין מְלֶאכָה, און עתר עס דיר צו אויפן שְׂדָה, דערנאָך זאָלסטו בנה [זען "בנה" דניאל 9:25] דיין בית. 28 זאָלסט נישט זיין אָן עֵד חָנֶם אקעגן דיין רָע, און פתה מיט דייןע ליפן. 29 זאָלסט נישט אמר: ווי ער האָט מיר עשה [זען "עשה" ירמיהו 6-5-23; ישעיהו 53:9] אַזוי וועל איך אים עשה; איך וועל דעם איש שוב [זען "שוב" הושע 5-4-3; זכריה 13:7] לויט זיין פעל. 30 פארביי שְׂדָה פון איש עָצַל בין איך עבר, און פֿאַרביי פֿרָם פון אָן אָדס חסר-לב; 31 און הנה עס איז אין אַלע עלה מיט קמוּש, זיין אויבערפלעך איז געווען כסה מיט חרול, און גִּידר פון זיין שטיינערנע איז געווען נהרס [הרס]. 32 איך האָב חזה, און מיר שית אין לב, איך האָב ראה,

און לקח [זען "לקח" ישעיהו 53:8; זכריה 13-11:6; 11:13] מוּסר [זען ישעיהו 53:5]. 33 נאָך אַ ביסל שְׁנָה, נאָך אַ ביסל תּנוּמָה, נאָך אַ ביסל חֶבֶק מיט ידים [זען "יד" תהלים 22:17];

http://www.youtube.com/watch?v=6Xnhzw_A9fU צו שכב. 34 און בוא ווי אַ מְתַהַלֵּךְ וועט דײַן רײש, און דײַן מַחֲסוֹר ווי אַן איש מְגוֹן.

משלי 25

1 אויך די דאזיקע זיינען מְשָׁלִי שלמהן, וואָס די אַנְשֵׁי חִזְקָה מלך יהודה האָבן עתק. 2 דער כבוד אלוקים איז סתר אַ זאָך, און דער כבוד מלכים איז חקר אַ זאָך. 3 דער שְׁמִים אין רום, און הָאָרֶץ אין עֲמֻק, און דאָס לֵב פון מלכים, איז אַין חֶקֶר. 4 הגה די סיג פון כֶּסֶף, און בַּיִם צוֹרֵף יצא אַ כּלִי; 5 הגה דעם רֶשַׁע פון פֶּאֶרן מלך, און זײַן כֶּסֶף וועט כּוֹן אויף צָדֵק. 6 זאָלסט זיך נישט הדר פֶּאֶרן מלך, און אין דעם מקום פון גדולים זאָלסטו נישט עמד. 7 וואָרעם בעסער מע זאָל דיר אמר: עלה! אַהער! איידער מע זאָל דיך שפל פֶּאֶר דעם נדיב, ווי דײַנע אויגן האָבן ראה. 8 זאָלסט נישט יצא מְהֵר זיך צו ריב, וואָרעם וואָס וועסטו עשה צום אחדים דערפון, אַז דײַן רֶע וועט דיך הכלים [כלם]? 9 ריב זיך דײַן ריב מיט דײַן רֶע, אָבער אַ סוֹד אַחַר זאָלסטו נישט גלה; 10 כדי דער שְׁמִיעַ זאָל דיך נישט חסר, וואָרעם דײַן דְבַר קען נישט שוב ווערן. 11 תּפוּחֵי זָהָב אין מְשֻׁכֵּית כֶּסֶף, איז אַ דבר דבר על אָפֶן. 12 אַ נֶזֶם זָהָב און אַ צירונג פון גינגאַלד איז אַ מוֹכִיחַ חֶכֶם פֶּאֶרן אָן אֵזוֹן שְׁמַעַת. 13 ווי צְנֵה פון שְׁלֵג אין יום קציר, איז אַ צִיר נְאֻמָּן פֶּאֶר די וואָס שלח [זען "שלח" מלאכי 3:1] אים; וואָרעם ער שוב די נפש [זען "נפש" פון משיח ישעיהו 53:10] פון אָדְנָיו. 14 נְשִׂיא און ווינט אָן גֶשֶׁם, איז אַן איש וואָס רימט זיך מיט אַ מַתַּת שְׁקָר. 15 מיט אָרֶךְ אַפִּים [אף] ווערט פתח דער קָצִין, און אַ לשון רַךְ שבר אַ גֶרֶם. 16 האָסטו מצא דבש, עס פיל אכל איז גענוג פֶּאֶר דיר, כדי זאָלסט זיך נישט שְׁבַע [זען ישעיהו 53:11] דערמיט, און עס קיא. 17 הוֹקִיר [יקר] דײַן רגל אין בית פון דײַן רֶע, כדי ער זאָל נישט שְׁבַע [זען ישעיהו 53:11] ווערן מיט דיר, און דיך פִּינֵט קריגן. 18 אַ מְפִיץ און אַ חֶרֶב און שְׁאֲרַפֵּע חץ איז אַן איש וואָס זאָגט פֶּאַלשע עדות אויף זײַן רֶע. 19 אַ שׁוֹן רֶעָה און אַ רָגֵל מוּעַדָת [מעד], איז די מְבֻטָח פון דעם בּוֹגֵד אין יום צָרָה. 20 ווי דער וואָס העדה [עדה] דעם בּוֹגֵד

אין אַ יום קָרָה, ווי עסיק אויף נְתָר, אַזוי דער וואָס שיר שרים פאַר אַ לֵב רַע.
21 אַז דיין שוֹנָא איז רעב, גיב אים צו אכל לָחֶם, און אַז ער איז צמא [זען
יוחנן 19:28], אים השקה [שקה] מִים; 22 וואָרעם גְחָלֶת דו חתה אים אויפן
קאַפּ, און ה' וועט דיר שְׁלָם. 23 צפון-ווינט חול [זען תהלים 51:7] גֶשֶׁם, און אַ
לשון סִתָּר, פנימער זעם. 24 בעסער ישב [זען "ישב" הושע 5-4-3; זכריה
13-11:6] אויף אַ פְּנֵת [פְּנֵה] גָג, איידער אין איין בית מיט אַן אֲשָׁה אַ
קריגעריין. 25 מִים קר פאַר אַ נפש [זען "נפש" פון משיח ישעיהו 53:10] עֲגִיף,
אַזוי איז אַ שְׂמוּעָה טוֹבָה [זען "שמועה" ישעיהו 53:1 און בשורה טובה, שמואל
ב 18:27, פון בן דוד תְּלוּי עַל יַעַץ, שמואל ב 18:10; יוחנן 19:31; גלט' 3:13] פון
אַן אַרְץ רְחוֹק. 26 אַ מַעֲנֵן נרפש, און אַ מְקוֹר משחת [שחת] איז אַ צדיק וואָס
מוט זיך פאַרן רָשָׁע. 27 צו פיל דבש אכל איז נישט טוב; און נישט כבוד צו
חַקֵּר דעם אייגענעם כבוד. 28 אַן עיר פּרָץ אַן אַ חוֹמָה איז אַן איש וואָס
נישטא קיין מַעֲצָר פאַר זײַן רוּחַ [זען צוריקגעהאַלטנאייט גלט' 5:23].

משלי 26

1 ווי שְׁלֵג אום זומער, און ווי מְטָר אין קציר, אַזוי פּאַסט נישט פאַרן כסיל
כבוד. 2 ווי אַ צפּור וואָס נוד, ווי אַ דְרֹר וואָס עוף, אַזוי וועט א קללה חָנָם
נישט בוא. 3 אַ שׁוֹט פאַרן סוּס, אַ מְתֵג פאַרן חֲמוֹר [זען "חמור" פון משיח,
זכריה 9:9], און אַ שְׁבֵט פאַרן רוקן פון דעם כסיל. 4 זאַלסט נישט ענה דעם
כסיל אַזוי ווי זײַן אַוֶּלֶת, כדי דו אויך זאַלסט נישט ווערן שוה צו אים. 5 ענה
דעם כסיל וועדליק זײַן אַוֶּלֶת, כדי ער זאַל נישט זײַן חכם אין זײַנע אויגן. 6 די
רגלים [זען תהלים 22:17] זיך קצה, מיט חָמָס [זען ישעיהו 53:9] שתה זיך,
דער וואָס שלח דברים דורך דער יָד פון אַ כסיל. 7 די שוק דלה זיך בַּיַם
פֶּסֶח, און אויך אַ משל אין פֶּה פון אַ כסיל. 8 ווי אַן אָבֵן צרר אויף אַ מְרַגְמָה,
אַזוי אַז מע נתן כבוד ו אַ כסיל. 9 אַ חוֹח וואָס עלה [זען ישעיהו 53:2] אין דער
יָד פון אַ שיכורן, אַזוי איז אַ מְשָׁל אין פֶּה פון אַ כסיל. 10 דער רב [זען ירמיהו
50:29; איוב 16:13] קען אַלצדינג חול [זען שמואל א 31:3], אָבער דער וואָס
שכר אַ כסיל, און שכר אַן עוֹבֵר [אַרַח]. 11 ווי אַ כּלָב [זען תהלים 22:17] וואָס
שוב [זען "שוב" הושע 5-4-3; זכריה 13:7] זיך אום צו זײַן קא, שְׁנָה דער כסיל
צו זײַן אַוֶּלֶת. 12 זעסטו אַן איש וואָס איז חכם אין זײַנע אויגן, איז דאָ מער

תקונה פאר אַ כסיל ווי פאר אים. 13 דער עצל אמר: אַ שחל איז אין דרד, און אַרי איז אין די רחוב. 14 די דלת סבב זיך אויף איר ציר, און דער עצל איז נאך אויף זיין מטה. 15 אַז דער עצל טמן זיין יד אין צלחת, איז ער צו לאה זי צו שוב צו זיין פה. 16 דער עצל איז חכם אין זיינע אויגן פון 7 וואס קענען שוב טעם. 17 ווי דער וואָס חזק און אַ כלב [זען תהלים 22:17] פאר די אוזנים, איז און עובר [ארח] וואָס התעבר [עבר] זיך אין אַ ריב וואָס נישט זיינס. 18 ווי אַ משוגענער וואָס ירה זק, חצים [חץ], און מות [זען "מות" ישעיהו 53:9], 19 אַזוי איז דער איש וואָס רמה זיין רע, און אמר: איך שחק בלויז. 20 און עצים כבה זיך דאָס אש, און און אַ נרגון שתק מדון. 21 פחם פאר גחלת, און עצים פאר אש, און און איש מדינים צו חרר ריב. 22 די דברים פון דעם נרגון זיינען ווי התלהם, און זיי ירד אין די חדרים פון בטן. 23 כסף סיג צפה אויף חרש, זיינען ליפן דלק און אַ לב רע. 24 מיט זיין ליפ נפר זיך דער שונא, אבער אין זיך שית ער מרמה [זען "מרמה" ישעיהו 53:9]. 25 אַז ער מאכט חנן זיין קול, זאָלסטו אים נישט אמן [זען "אמן" בראשית 15:6], וואָרעם 7 תועבת זיינען אין זיין לב. 26 ווי זיך כסה זיין שנאה מיט משאון, וועט גלה ווערן זיין רעה פאר קהל. 27 דער וואָס כרה אַ שחת, וועט אין איר נפל, און דער וואָס גלל און אָבן, וועט ער זיך שוב [זען "שוב" הושע 5-4-3; זכריה 13:7] אויף אים. 28 דער יד האָט פיינט אַ לשון שקר, און מדחה עשה אַ גלאַט פה.

משלי 27

1 זאָלסט זיך נישט הלל מיט דעם יום מחר, וואָרעם דו ידע [זען "ידע" דניאל 9:25; ישעיהו 53:3] נישט וואָס דער יום וועט ילד [זען ישעיהו 7:14]. 2 זאָל דיך הלל און אַנדערער, און נישט דיין פה, אַ נכרי, און נישט דייןע ליפן. 3 כבד איז אָבן, און אַ נטל איז חול, אַבער דער כעס פון און אָויל איז שווערער פון זיי ביידן. 4 אַכזריות איז חמה, און אַ שטף איז אַף, אַבער ווער קען עמד פאר קנאה? 5 בעסער אַ תוכחת גלה איידער אהבה סתר. 6 נאמנים זיינען די פצע פון אַ אוהב, און נעתר זיינען די נשיקה פון אַ שונא. 7 אַ נפש [זען "נפש" פון משיח ישעיהו 53:10] שבע בוס נפת, און אַ נפש רעב כל מר איז זיס. 8 ווי אַ צפור נדד פון איר קון, אַזוי איז און איש נדד פון זיין היים. 9 שמן און קטורת שמח דאָס לב, דאָס זיסקייט פון זיין רע פון און עצה פון נפש. 10 דיין רע,

און דיין רע אָבִיך זאָלסטו נישט עזב [זען "עזב" תהלים (16)-22:2(1)]; און זאָלסט נישט בוא אין דיין בית אָחִיך אין יום פון דיין אַיד; בעסער אַ שָׁכֵן קָרוֹב אַיידער אַן אָח רָחוֹק. 11 זײ חָכָם, בְּנִי, און שִׂמַח מִיַּיִן לֵב, און אִיך וועל שוב דבר צו דעם וואָס חרף מיך. 12 דער עָרוֹם ראה דאָס רָעָה, סתר ער זיך, די פֶּתִי עבר, ווערן זיי נענש [ענש, זען מתי 25:46]. 13 לקח זיין בגד אויב ער איז עָרֵב געווען פֶּאָר אַ זֶר, און חבל אים פֶּאָר דער נכְרִיָה. 14 דער וואָס ברך זיין רע אויף אַ קוֹל גָּדוֹל בְּבִקְרָ שָׁכֵם, וועט עס אים ווי אַ קללה [זען גלט' 3:13]

<https://www.youtube.com/watch?v=B6ZdKVuOidg>

15 אַ דָּלָף טרד אין אַ יום סְגִרִיר, און אַן אִשָּׁה פון מדינים, זיינען שוה. 16 דער וואָס צפן זי, צפן ווינט, און דאָס שָׁמֹן פון זיין ימין [זעו ימין האדון משיח תהלים 110:1] קרא. 17 ברזל חדה מען מיט ברזל, און איש חדה דעם פֶּיִי פון זיין רע. 18 דער וואָס זיין נצר איבער דעם תְּאָנָה, וועט אכל זיין פרי, און דער וואָס שמר אויף אָדְנָיו, וועט האָבֵן כבוד. 19 ווי אין מִים איז אַ פנים קעגן אַ פנים, אַזוי איז דאָס לֵב הָאָדָם צו אָדָם. 20 שאול און אבדון ווערן נישט שבע [זען ישעיה 53:11], און די אויגן פון אָדָם ווערן נישט שבע. 21 אַ מצרף פֶּאָר כְּסָף, און אַ כּוֹר פֶּאָר זָהָב, און אַן איש לויט זיין מֶהֱלָל. 22 ווען דו זאָלסט כתש דעם אָוִיל אין אַ מכתש מיט אַן עָלִי צווישן רִיפָה, וועט זיך נישט סור פון אים זיין אָוִלָת. 23 ידע זאָלסטו ידע דאָס אויסזען פון דיינע צאן, שית לְבָבְך אויף די עדרים; 24 וואָרעם נישט לְעוֹלָם איז חָסוֹן; און איז דען אַ נִיזֵר אויף דוּר-דורות? 25 די חֲצִיר איז גלה, און דָּשָׂא נראה [ראה] זיך, און אסוף זיינען די עֵשֶׂב פון די הָרִים, 26 וועלן די כבשים זיין פֶּאָר דיין קליידונג, און צו מחיר פֶּאָר אַ שְׂדֵה די עתודים; 27 און גענוג חלב עֲזִים וועט זיין פֶּאָר דיין לָחֵם פֶּאָר דעם לָחֵם פון דיין בית [זען "בית" ירמיהו (34)-33(31)-31:30], און חיים פֶּאָר דיינע נערות.

משלי 28

1 דער רָשָׁע נוס ווען קיינער רדף נישט, אָבער די צדיקים [זען בראשית 15:6]; ישעיה 53:11; חבקוק 2:4; רומ' 5:1] זיינען בטח ווי אַ כְּפִיר. 2 דורך דעם פשע פון אַן אָרֶץ זיינען רבים אירע שָׁרִים, אָבער דורך אַן אדם מִבֵּין יַדְע וועט זיין

האריץ: [ארד]. 3 א גְּבַר רַשׁ וּוְאָס עֵשֶׂק דִּי דְלִים, אִיז אַ מֵטֵר סִתְּפִי וּוְאָס לְאִזְט
אָן לָחֶם. 4 דִּי וּוְאָס עֵזֵב [זַעֲן תְּהֵלִים 17(16)-22:2] דִּי תּוֹרָה, הֵלֵל דִּי רִשְׁעִים,
אָבַעֵר דִּי וּוְאָס זִיִּין שׁוֹמֵר אִיבַעֵר דִּי תּוֹרָה, הֵתְגֵרָה [גֵּרָה] זִיד מִיט זִי. 5 אֲנִשִּׁי
רַע פֶּאֶרשְׁטִיעֵן נִישְׁט מְשֻׁפֵּט, אָבַעֵר דִּי וּוְאָס בִּקֵּשׁ ה', פֶּאֶרשְׁטִיעֵן כֹּל. 6
בַּעֲסַעֵר אַ רַשׁ וּוְאָס הֵלֵךְ מִיט זִיִּין תַּם, אִיידַעֵר דַּעֵר וּוְאָס זִיִּינַע וּוְעָגֵן זִיִּינַעֵן
עֵקֶשׁ דְּרַכִּים, אִוֵּן עַר אִיז אָן עוֹשֵׁר. 7 אַ בֵּן מִבֵּין אִיז נֶצֶר אִיבַעֵר דִּי תּוֹרָה, אָבַעֵר
דַּעֵר וּוְאָס רַעָה זִיד מִיט זִוְלָלִים, כֹּלֵם אָבִיו. 8 דַּעֵר וּוְאָס מַעֲרֵט זִיִּין הוֹן דּוֹרֵךְ
נֶשֶׁךְ אִוֵּן תְּרַבִּית, קִבֵּץ עֵס פֶּאֶר דַּעֵם וּוְאָס וּוְעֵט חֲנֹן צוּ דְלִים. 9 דַּעֵר וּוְאָס סוֹר
זִיִּין אָזֵן פּוֹן צוּ שְׁמַע דִּי תּוֹרָה, אִיז אֶפִּילוּ זִיִּין תְּפִילָה אָן תּוֹעִבָה. 10 דַּעֵר וּוְאָס
הִשְׁגָה [שְׁגָה] דִּי יִשְׂרָאֵל אִוִּיף אַ דְרָךְ רַע, וּוְעֵט עַר נִפְלֵ אִין זִיִּין אִיגַעֲנַעֵר שְׁחוֹת,
אִוֵּן דִּי תַמִּימִים וּוְעֵלֵן נַחַל טוֹב. 11 דַּעֵר אִישׁ עֲשִׂיר אִיז אַ חֲכָם אִין זִיִּינַע אִוִּיגֵן,
אָבַעֵר דַּעֵר דֵּל מִבֵּין חֲקֵר אִים דּוֹרֵךְ. 12 אִז צִדִּיקִים [זַעֲן בְּרֵאשִׁית 6:15; יִשְׁעִיהוּ
53:11; חֲבַקּוּק 2:4; רוֹמ' 5:1] עֵלֶץ זִיד אִיז אַ רַבָּה תְּפִאֲרָת, אָבַעֵר אִז רִשְׁעִים
קוֹם, מוֹז מַעַן חֲפֵשׂ אָדָם. 13 דַּעֵר וּוְאָס כֶּסֶה זִיִּינַע פִּשַׁע, וּוְעֵט נִישְׁט צִלַח,
אָבַעֵר דַּעֵר וּוְאָס אִיז זִיד מוֹדָה אִוֵּן עֵזֵב זִי, וּוְעֵט רַחֵם וּוְעֵרֵן. 14 אָשֵׁר צוּ דַּעֵם
אָדָם וּוְאָס פַּחַד תַּמִּיד, אִוֵּן דַּעֵר וּוְאָס הַקְּשָׁה [קִשְׁהָ] זִיִּין לֵב וּוְעֵט נִפְלֵ אִין
רַעָה. 15 אַן אִרִי נַהֵם, אִוֵּן אַ דָּב שׁוֹקֵק [שִׁקֵּק], אִיז אַ מִשְׁלַח רִשְׁעֵי אִיבַעֵר עִם
[זַעֲן "עַמִּי" יִשְׁעִיהוּ 53:8, כִּי נִגְזַר מֵאַרְצָה חַיִּים מִפִּשַׁע עַמִּי] דֵּל. 16 אַ נְגִיד חֲסַר
תְּבוּנָה אִוֵּן אִין רַב מַעֲשָׂקָה; אִוֵּן דַּעֵר וּוְאָס הָאֵט פִּיִּינַט בְּצַע אַרְךָ יָמִים. 17
אָדָם וּוְאָס הָאֵט עֵשֶׂק זִיד דָּאָס דָּם פּוֹן נֶפֶשׁ, וּוְעֵט נוֹס בִּיזֵן בּוֹר, מַעַ וּוְעֵט אִים
נִישְׁט תַּמִּד. 18 דַּעֵר וּוְאָס הֵלֵךְ תְּמִים וּוְעֵט נוֹשַׁע [יִשַׁע] וּוְעֵרֵן, אִוֵּן דַּעֵר וּוְאָס
זִיִּינַע דְּרַכִּים זִיִּינַעֵן עֵקֶשׁ, וּוְעֵט נִפְלֵ בְּאֲחָת. 19 דַּעֵר וּוְאָס עֵבֵד זִיִּין אֲדָמָה וּוְעֵט
הָאָבִן לָחֶם צוּ שִׁבַע [זַעֲן יִשְׁעִיהוּ 53:11], אִוֵּן דַּעֵר וּוְאָס רִדֵּף זִיד נֶאֱדָר רִקִּים
[רִיק] וּוְעֵט שִׁבַע רִישׁ. 20 אַן אִישׁ אֶמּוֹנוֹת וּוְעֵט זִיִּין רַב בְּרַכּוֹת, אָבַעֵר דַּעֵר
וּוְאָס אִיז אִוִּיף צוּ רִיִּיד וּוְעֵרֵן וּוְעֵט נִישְׁט יִנְקָה [נִקְהָ]. 21 פּוֹן מִשׁוֹא פִּנִּים אִיז
נִישְׁט קִיִּין טוֹב, אָבַעֵר אִוֵּם אַ שְׁטִיקֵל לָחֶם פִּשַׁע זִיד דַּעֵר גְּבַר. 22 בַּהֵל פֶּאֶר
הוֹן אִיז אָן אִישׁ אַ רַע עֵין, אִוֵּן עַר יַדַּע [זַעֲן "יַדַּע" דְּנִיָּאל 9:25; יִשְׁעִיהוּ 53:3]
נִישְׁט אִז חֲסָר וּוְעֵט בּוֹא אִוִּיף אִים. 23 דַּעֵר וּוְאָס יִכַח אָדָם, וּוְעֵט שְׁפַעֲטַעֵר
מִצָּא מַעֲרֵן וּוְיִי דַּעֵר וּוְאָס הָאֵט אַ חֲלֵק לִשׁוֹן. 24 דַּעֵר וּוְאָס גִּזַּל אָבִיו אִוֵּן
אָמוֹ, אִוֵּן אִמֵּר: עֵס אִיז נִישְׁט קִיִּין פִּשַׁע, עַר אִיז חֲבֵר צוּ אָן אִישׁ אַ מְשַׁחִית. 25
דַּעֵר וּוְאָס הָאֵט אַ רַחֵב נֶפֶשׁ, גֵּרָה מְמוֹן, אָבַעֵר דַּעֵר וּוְאָס בִּטַח זִיד אִוִּיף ה',

ווערט דשן. 26 דער וואָס איז בטח אין זיין לֵב, ער איז אַ כסיל, און דער וואָס הלך מיט חכמה, וועט מלט ווערן. 27 דעם וואָס נתן צו דעם רש וועט נישט מחסור, אָבער דער וואָס עלם זיינע אויגן, וועט קריגן רב מְאָרָה. 28 אַז די רשעים קום, סתר זיך די אָדָם, און אַז זיי אבד [זען יוחנן 3:16], מערן זיך די צדיקים [זען בראשית 15:6; ישעיה 53:11; חבקוק 2:4; רומ' 5:1].

משלי 29

1 אן איש תּוֹכָחוֹת וואָס הקשה [קשה] זיין עֲרֹף, וועט פֶּתַע שבר ווערן אַז קיין מרפה [זען ישעיה 53:5] וועט נישט זיין. 2 אַז די צדיקים [זען בראשית 15:6; ישעיה 53:11; חבקוק 2:4; רומ' 5:1] מערן זיך, שִׁמַּח זיך הָעָם, אָבער אַז דער רשע משל, נאנח [אנח] עָם. 3 אַן איש וואָס האָט אהב חכמה, דערפרייט אָביו, אָבער דער וואָס רעה זיך מיט זונות, אבד דעם הוֹן. 4 אַ מלך עמד מיט מְשֹׁפֵט אָרֶץ, און דער איש תְּרוּמוֹת הָרֶס עס. 5 דער גִּבֹּר וואָס החליק [חלק] זיין רַע, פרש אַ רֶשֶׁת פֶּאָר זיינע פעם. 6 אין דעם פשע פון דעם איש רַע איז אַ מוֹקֵשׁ, אָבער דער צדיק רנן און איז שִׁמַּח. 7 דער צדיק ידע [זען "ידע" דניאל 9:25; ישעיהו 53:3] דאָס דין פון די דִּלִּים, דער רשע טוט נישט פארשטיין אזא דעת. 8 אַנְשֵׁי לְצוֹן הפיח [פוח] די קִרְיָה, אָבער חכמים שוב דעם אָף. 9 אַז אַן איש חכם שפט מיט אַן איש אָוִיל, סײַ ער רגז זיך, סײַ ער שִׁחַק, האָט ער נישט קיין נַחַת. 10 אנשי דמים האָבן פִּינֵט דעם תָּם, אָבער די ישרים בקש נִפְשׁוֹ. 11 זיין כל רוּחַ יצא דער כסיל, אָבער דער חכם שבח עס צוריק. 12 אַ מוֹשֵׁל [זען מיכה 5:1] וואָס קשב צו דבר שֶׁקֶר, זיינען אַלע זיינע משרתים רשעים. 13 דער רש און דער איש תּוֹכַח נפגש [פגש] זיך: דער דערלײכטער [אור] פון ביידנס אויגן איז ה'. 14 אַ מלך וואָס שפט באמת די דִּלִּים, וועט זיין כִּסֵּא כּוֹן לְעַד. 15 די שֶׁבֶט און תּוֹכַח נתן חכמה, און אַ מְשֹׁלַח [שלח] נַעַר בוש אָמוֹ. 16 אַז די רשעים מערן זיך, מערט זיך פשע, אָבער די צדיקים [זען בראשית 15:6; ישעיה 53:11; חבקוק 2:4; רומ' 5:1] וועלן ראה זייער מִפְּלֶת. 17 יסר בְּנֶדֶךָ, און ער וועט דיר נוח, און נתן [זען "נתן" ישעיהו 7:14; 9:5; 53:9; חגי 2:7-9] מִעֲדָן צו דײַן נפש [זען "נפש" פון משיח ישעיהו 53:10]. 18 אַן חֲזוֹן ווערט עֵם נִפְרַע [פרע], און דער וואָס זיין שומר איבער די תורה, אַז אָשֶׁר איז צו אים! 19 מיט דברים קען אַן עֶבֶד נישט נוסר [יסר] ווערן, וואָרעם ער מעג

פארשטיין [בין], אָבער פּאָלגן וועט ער נישט. 20 זעסטו אַן איש אוף מיט זיינע דברים, איז דאָ מער תקוה פאַר אַ כסיל ווי פאַר אים. 21 דער וואָס פנק פון נַעַר זיין עבֶד, וועט ער צום אחרית ווערן אַ מְנוּן. 22 אַן איש אָף גרה אַ מְדוּן, און אַ בעל חַמָּה, רב פֶּשַׁע [זען ישעיהו 53:5 עבד ה' משיח בן דָּוִד און פֶּשַׁענִי]. 23 די גאווה פון אָדָם השפיל [שפל] אים, און דער וואָס איז שָׁפֵל אין רוּחַ וועט תמך כבוד. 24 דער וואָס חלק זיך מיט אַ גנב, איז אַ שׂוֹנֵא פון נפשו: ער אָלָה שמע, און נגד נישט. 25 תְּרַדָּה פאַר אָדָם נתן אַ מוקש, אָבער דער וואָס בטח זיך אויף ה', ווערט שָׁגֵב. 26 רבים בקש [זען "בקש" מלאכי 3:1] דעם פנים פון דעם מושל, אָבער פון ה' איז דעם משפט איש. 27 אַ תועבה ביי די צדיקים [זען בראשית 15:6; ישעיהו 53:11; חבקוק 2:4; רומ' 5:1] איז דער איש עוֹל, און א תועבה ביי די רָשָׁע, דער וואָס זיין דָרֶךְ איז ישר.

משלי 30

1 די דברים פון אָגוּר בן יָקֹהָן; אַ מְשָׂא. דער גִּבֹר נָאֵם צו איתיאַלן, צו איתיאַלן און אויכֶלֶן: 2 באמת, איך בין בַּעַר מַאִישׁ, און איך הָאָב נישט קיין בינה פון אָדָם, 3 און איך הָאָב נישט למד קיין חכמה, אַז דַּעַת פון קדשים [זען יהודה 1:3] זאָל איך ידע. 4 ווער איז עלה [זען ישעיהו 53:2] אויפן שָׁמַיִם, און ירד? ווער הָאָט אסוף דעם ווינט אין זיינע חֲפֹן? ווער הָאָט צרר מִיָּם אין שְׁמַלְיָה? ווער הָאָט קום כל אפסי-ארץ? וואָס איז שמו? און וואָס איז דער שֵׁם [זען "שמו" זכריה 12:6-11] פון בְּנוֹ [זען תהלים 33:6; משלי 8:22; יוחנן 1:1; חכמה ה' איז זון פון דער אויבערשטער <https://www.youtube.com/watch?v=fNTGSQ3DcSc> אויב דו ידע [זען "ידע" דניאל 9:25; ישעיהו 53:3]? 5 כל אמרה פון אל-יָהּ איז צרף; ער איז אַ מְגִן פאַר די וואָס חסה זיך אין אים. 6 זאָלסט נישט יסף צו זיינע דברים, כדי ער זאָל דיך נישט יכח, און וועסט נכזב [כזב]. 7 זאָכן שאל איך ביי דיר, זאָלסט זיי נישט מנע פון מיר, איידער איך מות: 8 שְׂוֹא און דברים פון כזב רחק פון מיר; נישט ראש און נישט עשירות זאָלסטו מיר נתן [זען "נתן" ישעיהו 7:14; 9:5; 53:9; חגי 2:7-9], הטריף [טרף] מיך מיט לָחֵם חֲקִי; 9 כדי איך זאָל נישט ווערן צו שבע [זען ישעיהו 53:11], און כחש [זען מְתִי 10:33], און אמר: ווער איז ה'! און כדי איך זאָל נישט ווערן ירש, און גנבען, און תפש דעם שֵׁם פון אֱלֹהִי. 10

זאָלסט נישט הלשין [לשון] אָן עָבֵד פֿאַר אַדְנֵי, וואָרעם ער וועט דײַך קלל
 [דברים 21:23; גלט' 3:13; דברים 27:26; יוחנן 19:31], און וועסט זיך אשם
 [זען ישעיה 53:10]. 11 פאַראַן אַ דור וואָס קלל אָבִי, און ברך נישט אַמֹּ. 12
 פאַראַן אַ דור טהר אין זײַנע אויגן, און פון זײַן צאה נישט רחץ. 13 פאַראַן אַ
 דור -- ווי רום זײַנען זײַנע אויגן! און זײַנע עפעף ווי נשה! 14 פאַראַן אַ דור
 וואָס זײַנע צײַן זײַנען תְּרַבּוֹת, און זײַנע מתלעות, מאכלת, צו אכל די עניים
 אויסן אָרֶץ, און די אביונים פון צווישן אָדָם. 15 פון עלוקה: פאַראַן 2 בְּנוֹת:
 יהב, יהב! פאַראַן 3 וואָס ווערן נישט שבע [זען ישעיה 53:11], 4 וואָס אמר
 נישט גענוג: 16 שְׂאוּל, די עֶצֶר פון דער רחם, אָרֶץ וואָס ווערט נישט שבע [זען
 ישעיה 53:11] מיט מַיִם, און דאָס אַש וואָס אמר נישט גענוג. 17 דאָס אויג
 וואָס לעג פון אַן אָב, און בוז [זען "בוזה" ישעיהו 53:3] צו יְקָה אַן אִם, זאָלן
 עס נקר די עַרְב פון נַחַל, און זאָלן עס אכל בני-נֶשֶׁר. 18 פאַראַן 3 וואָס זײַנען
 פלא פון מיר, יאָ, 4 וואָס איך פארשטיי זיי נישט: 19 דער דָרְך פון נֶשֶׁר אין
 שְׁמַיִם, דער דָרְך פון דער נַחַש אויף אַ צור, דער דָרְך פון אַן אָנְיָה אין מיטן ים,
 און דער דָרְך פון אַ גָּבֵר מיט אַן עֲלָמָה [זען ישעיה 7:14]

<https://www.youtube.com/watch?v=GWEU9s-IYio>

דעריבער וועט אַדְנֵי אַליין אייך נתן אַן אות: הִנֵּה! ווערט הָעֲלָמָה,
 די נישט-חתונה-געהאַט יונגע בתולה מיידל, הרה, זען "הרה" נערה-בתולה
 בראשית 24:16, סינאנים: הָעֲלָמָה, בראשית 24:43, רבקה "הרה" ישראל,
 בראשית 25:21, און זי ילד בן, און וועט קרא שמו, זען "שמו" פון צֶמַח משיח,
 זכריה 6:11-12, יהושע/ישוע איז בַּעַל אוֹתוֹ שם פון משיח עֲמֹנוּ אֶ-ל, זען
 ישעיהו 48:16, ווייל עָבֵד ה' ("מיר") משיח און ה' און רוח ה' איז אלוקים, קדש
 קדש קדש, אַחַד דאך מִשְׁלֵשׁ, ה'ס קדושה המשלשת]. 20 אַזוי איז דער דָרְך
 פון אַן אֲשָׁה מנאפת: זי אכל [זען "אכל" בראשית 2:17; מְתִי 25:46; יחונן 3:3]
 און מחה איר פֶּה, און אמר: איך האָב נישט פעל קיין אָוֹן. 21 אונטער 3 רגז
 אָרֶץ, יאָ, אונטער 4 קען זי נישט נשאַ: 22 אונטער אַן עָבֵד, אַז ער ווערט מלך,
 און אַ נְבִל, אַז ער האָט לָחֵם צו שבע [זען ישעיה 53:11]; 23 אונטער אַ שְׁנוּאָה,
 אַז זי נבעל, און אַ שפחה, אַז זי ירשעט איר גְּבֵרָת. 24 4 זײַנען די קלענסטע
 אויף אָרֶץ, און זיי זײַנען געמאכט חכם חכמים: 25 די נמלה זײַנען אַן עֵם נישט
 עז, און זיי כון אום זומער זייער לָחֵם; 26 די שפן זײַנען אַן עֵם נישט עֲצוּם, און
 זיי שים אין סלע זייער בית; 27 נישטא קיין מלך בַּיַּי די ארבה, און זיי יצא אין

חצץ אַלע; 28 די שממית קענסטו מיט די ידים [זען "יד" תהלים 22:17];

און זי איז אין היכלים פון מַלְךְ. 29 3 האָבן אַ צעד יאב, יאָ, 4 הלך יטב: 30 דער לַיִשׁ, דער גַּבּוֹר צווישן די בהמה, וואָס שוב [זען "שוב" הושע 5-4:3]; זכריה [13:7] זיך נישט פאַר קיינעם; 31 דער זרזיר מתנים, און דער תיש; און דער מלך, וואָס איז מיט אים אַלְקוּם. 32 אויב דו האָסט זיך נבל דורך נשא זיך, איז, אויב דו זמם, טו די יָד אויפן פֶּה, 33 וואָרעם מיץ חָלָב יצא חֲמָאָה, און מיץ די נאָז יצא דָם, און מיץ אַפִּים יצא ריב.

משלי 31

1 די דברים פון מלך למואַל, אַ מְשָׂא וואָס אָמוּ האָט אים יסר. 2 מַה, בְּנִי! און מַה, בֵּר [זען תהלים 2:12 בֵּר איז בן דָּוִד; זען אַלְהוּת בר אנוש התגשמות, זען

פון <https://www.youtube.com/watch?v=fNTGSQ3DcSc>] פון מיין בטן, און מַה, בֵּר פון מינע נדרים; 3 זאַלסט נישט נתן אויף נְשִׁים דיין חיל, און דינע דרבים אויף וואָס מחה מלכים. 4 נישט פאַר מלכים, למואַל, נישט פאַר מלכים איז שתה וויין, און פאַר רוזנים או שְׁכָר! 5 כדי זיי זאַלן נישט שתה און שכח דאָס מְחַקֵּק, און שנה דעם דִּין פון כל בְּנֵי עֲנִי. 6 נתן שְׁכָר צום אוֹבֵד [אבד], און וויין צו די מר נפש. 7 זאַל ער שתה און שכח זיין ריש און זיין עמל מער נישט זכר. 8 פתח דיין פֶּה פאַר דעם אֱלֹם, פאַר דעם דין פון כל בני חלופ. 9 פתח דיין פֶּה, שפט מיט צָדֵק, און דין דעם עָנִי און דעם אביון. 10 אַן אֲשֶׁת-חַיִל ווער קען מצא? און רחק פון פְּנִינִים איז איר מְכָר. 11 דאָס לֵב פון איר בעל בטח זיך אויף איר, און אים חסר נישט קיין שְׁלָל. 12 זי גמל אים טוב און נישט רָע, כל יְמֵי חַיֶּיהָ. 13 זי דרש צָמָר און פִּשֶׁת, און עשה מיט אירע חפץ כף. 14 זי איז אַזוּי ווי די אניות סוֹחֵר, פון דער רחוק ברענגט זי איר לָחֶם. 15 און זי קום ווען נאָך לִילָה, און נתן שפּיִז פאַר איר בית [זען "בית" ירמיהו (34)33-(31)30:31], און די חֵק פאַר אירע נְעוֹת. 16 זי זמם אַ שְׂדֵה, און לקח עס, פון דער פרי פון אירע כף נטע זי אַ כְּרֶם. 17 זי חגר אָן מיט עז אירע מְתַנִּים, און זי אמץ אירע זרוע [זען זרוע ה' משיח, ישעיהו 53:1]. 18 זי טַעַם אַז איר סֶחַר איז טוב; נישט כבה בֵּי לִילָה ווערט איר נֵר. 19 אירע ידים שלח זי צום פישור, און אירע כף תמד דעם פְּלֶךְ. 20

איר כף פרש זי צום עָנִי, און אירע ידים שלך זי צום אביון. 21 זי האָט נישט
ירא און איר בית [זען "בית" ירמיהו 33(34)-31(30):31] פון שְׁלֵג, וואָרעם איר
כל בית איז לבש אין שָׁנִי. 22 מְרַבֵּד עֵשָׂה זי זיך, שֵׁשׁ און פּוֹרְפֹל איז איר
מלבוש. 23 בְּאֶקְאָנֵט אין די שְׁעָרִים איז איר בעל, ווען ער ישב [זען "ישב"
הושע 5-4:3; זכריה 13-11:6] מיט די זקנים פון אָרֶץ. 24 אַ סָדִין עֵשָׂה זי און
מכר, און חֲגוֹר נתן זי צו דעם פּנַענִי. 25 עֵז און הֶדֶר איז איר מלבוש, און זי
שחק פון יום אחרון. 26 איר פֶּה פֶּתַח זי מיט חכמה, און די תּוֹרָה פון חֶסֶד
איז אויף איר לשון. 27 זי צפה נֶאֱדָד דעם הליכה פון איר בית, און זי אכל [זען
"אכל" בראשית 2:17; מְתִי 25:46; יחונן 3:3] נישט דאָס לֶחֶם פון עֲצָלוֹת. 28
אירע בָּנִים קום און אָשֶׁר זי, איר בעל און ער הלל זי: 29 רבִים בְּנוֹת הָאָבֶן
עֵשָׂה חֵיל, אָבַעַר דו עלה זיי אֶלֶע אריבער. 30 חן איז שְׁקָר, און יָפִי איז הֶבֶל,
אָן אֲשֶׁה יראת ה', זי זאָל הלל ווערן. 31 נתן איר פון דער פרי פון אירע ידים,
און זאָלן אירע מעשים זי הלל אין די שְׁעָרִים.